

PODATKI O NALOGI

Naša raziskovalna naloga obsega 73 strani.

Priloge:

1. Anketni vprašalnik
2. Zbirne tabele rezultatov

Naloga je v eni mapi.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	7
1.1	METODE DELA	7
1.2	SPREMENLJIVKE.....	7
1.3	HIPOTEZE.....	7
2	TEORETIČNI DEL	9
2.1	SPORAZUMEVANJE.....	9
2.1.1	<i>Pomen sporazumevalnih dejavnosti</i>	9
2.1.2	<i>Branje kot temeljna dejavnost pridobivanja znanja</i>	9
2.1.2.1	<i>Kako berejo dobri bralci?</i>	10
2.2	RAZVOJ BRALNE SPRETNOSTI	10
2.2.1	<i>Pomen bralne pismenosti</i>	10
2.2.2	<i>Vpliv bralne spretnosti na razumevanje besedila in učno uspešnost</i>	11
2.2.3	<i>Branje z razumevanjem kot cilj šolanega bralca</i>	12
2.3	NAČRTOVANJE RAZVIJANJA BRALNE SPRETNOSTI.....	13
2.3.1	<i>Nacionalna strategija za razvoj pismenosti</i>	13
2.3.1.1	<i>Ravni pismenosti v strategiji</i>	14
2.3.2	<i>Branje v učnih načrtih</i>	16
2.3.2.1	<i>Osemletka</i>	16
2.3.2.2	<i>Devetletka</i>	16
2.3.2.3	<i>Srednje poklicno izobraževanje</i>	17
2.3.2.4	<i>Srednje strokovno izobraževanje</i>	17
2.3.3	<i>Razvijanje bralne spretnosti</i>	18
2.3.3.1	<i>Metode za izboljšanje branja</i>	18
2.3.3.2	<i>Učne bralne strategije</i>	18
2.3.3.3	<i>Hitro branje</i>	25
2.3.3.4	<i>Kreativno branje</i>	29
2.3.3.5	<i>Razvijanje bralnih sposobnosti</i>	29
2.3.4	<i>Raziskave pismenosti</i>	31
2.3.4.1	<i>Pisa</i>	31
2.3.4.2	<i>Pirls</i>	32
3	EMPIRIČNI DEL	33
3.1	ANALIZA ANKETE	33
3.1.1	<i>Prvo vprašanje: Pri katerem predmetu porabiš za učenje največ časa?</i>	33
3.1.2	<i>Drugo vprašanje: Kako se učiš?</i>	33
3.1.3	<i>Tretje vprašanje: Kako bereš, ko se učiš?</i>	35
3.1.4	<i>Četrto vprašanje: Kdaj se učiš?</i>	36
3.1.5	<i>Peto vprašanje: Koliko časa porabiš za učenje?</i>	37
3.1.6	<i>Šesto vprašanje: Koliko časa porabiš, da se naučiš snov za spraševanje?</i>	38
3.1.7	<i>Sedmo vprašanje: Kaj te najbolj moti med učenjem?</i>	39
3.1.8	<i>Osmo vprašanje: Kdo ti največkrat pomaga pri učenju?</i>	40
3.1.9	<i>Deveto vprašanje/naloga: Naštej vsaj dve učni bralni strategiji (načina, kako se učiš).</i>	42
3.1.10	<i>Deseto vprašanje: Kako ocenjuješ svoj način učenja?</i>	42
3.1.11	<i>Enajsto vprašanje: Kaj storite, da bi izboljšali svojo učinkovitost pri učenju?</i>	43
3.1.12	<i>Dvanajsto vprašanje: Kako bi ocenili pomen dobrega branja za učenje?</i>	44
3.1.13	<i>Trinajsto vprašanje: Koliko knjig približno prebereš v enem šolskem letu (poleg knjig za domače branje)?</i>	47
3.1.14	<i>Štirinajsta naloga: Test hitrosti branja</i>	48
3.1.15	<i>Naloga 15–19: Test bralnega razumevanja</i>	55
3.1.16	<i>Povezava med splošnim učnim uspehom in bralno hitrostjo</i>	57
4	SKLEP	59
5	MOŽNOSTI NADALJNJEGA RAZISKOVANJA	60
6	ZAKLJUČEK	60
7	PRILOGE	61
7.1	ANKETNI VPRAŠALNIK.....	61
7.2	ZBIRNE TABELJE REZULTATOV.....	67

7.2.1	<i>Srednje poklicno izobraževanje</i>	67
7.2.1.1	Prvi letnik, natakakr	67
7.2.1.2	Tretji letnik, natakakr	68
7.2.2	<i>Srednje strokovno izobraževanje</i>	69
7.2.2.1	Prvi letnik, gostinski tehnik.....	69
7.2.2.2	Četrti letnik, gostinski tehnik.....	71
8	LITERATURA	72

KAZALO TABEL

TABELA 1: NAČIN UČENJA	34
TABELA 2: NAČIN BRANJA	35
TABELA 3: UČENJE ZA OCENJEVANJE.....	36
TABELA 4: ČAS ZA UČENJE 1.....	37
TABELA 5: ČAS ZA UČENJE 2.....	38
TABELA 6: POGOJI ZA UČENJE.....	39
TABELA 7: POMOČ PRI UČENJU	41
TABELA 8: USTREZNOST NAČINA UČENJA	42
TABELA 9: IZBOLJŠANJE UČNE UČINKOVITOSTI	44
TABELA 10: POMEN BRALNE HITROSTI - TRDITEV A.....	45
TABELA 11: VPLIV BRALNE SPRETNOSTI NA UČNI USPEH - TRDITEV B	45
TABELA 12: ZADOVOLJNOST Z BRALNO SPRETNOSTJO – TRDITEV C.....	45
TABELA 13: ŽELJA PO BOLJŠEM BRANJU – TRDITEV D.....	46
TABELA 14: POMEMBOST BRANJA – TRDITEV E	46
TABELA 15: MNENJE O VPLIVU BRANJA NA UČNI USPEH – TRDITEV F	47
TABELA 16: BRANJE SPROŠČA	47
TABELA 17: ŠTEVILO PREBRANIH KNJIG PO LASTNI IZBIRI	48
TABELA 18: HITROST BRANJA (1. LETNIK, ŠTIRILETNI PROGRAM).....	50
TABELA 19: HITROST BRANJA (1. LETNIK, TRILETNI PROGRAM).....	51
TABELA 20: HITROST BRANJA (3. LETNIK, TRILETNI PROGRAM)	51
TABELA 21: HITROST BRANJA (4. LETNIK, ŠTIRILETNI PROGRAM).....	52
TABELA 22: RAZDELITEV DIJAKOV GLEDE NA POVPREČNO BRALNO HITROST.....	53
TABELA 23: FUNKCIONALNOST BRANJA	56

KAZALO GRAFOV

GRAF 1: PORABLJEN ČAS ZA UČENJE PO PREDMETIH	33
GRAF 2: NAČIN UČENJA	34
GRAF 3: NAČIN BRANJA	35
GRAF 4: UČENJE ZA OCENJEVANJE.....	36
GRAF 5: ČAS ZA UČENJE 1.....	37
GRAF 6: ČAS ZA UČENJE 2.....	38
GRAF 7: POGOJI ZA UČENJE.....	40
GRAF 8: POMOČ PRI UČENJU	41
GRAF 9: USTREZNOST NAČINA UČENJA.....	43
GRAF 10: ŠTEVILO PROSTOVOLJNO PREBRANIH KNJIG PO LASTNI IZBIRI	48
GRAF 11: GIBANJE POVPREČNIH BRALNIH HITROSTI	53
GRAFI 12–15: HITROST BRANJA PO RAZREDIH	54
GRAF 16: SKUPNA HITROST BRANJA	55
GRAF 17: POVEZAVA MED SPLOŠNIM UČNIM USPEHOM IN BRALNO HITROSTJO	57

Povzetek

V raziskovalni nalogi se ukvarjamo s povezavo med učnim uspehom in bralno spretnostjo.

V izbranem vzorcu dijaki o sebi večinoma menijo, da je njihov način dela v šoli ustrezen, s svojim načinom učenja so sicer zadovoljni, a menijo, da bi ga lahko še izboljšali. Zavedajo se, da je branje za njih pomembno in odgovarjajo, da bi svojo uspešnost skušali izboljšati z branjem. Večina dijakov se uči zadnji dan pred ocenjevanjem. Za učenje pravijo, da porabijo en dan, tik pred testom ali spraševanjem. Učijo se manj kot eno uro na dan, kot svojo največjo težavo pa navajajo motnje v koncentraciji. Učijo se sami, pomoč je redka. Kadar jim kdo pomaga, so to pretežno bratje ali sestre ter prijatelji, starši in inštruktorji redko. Pri učenju ne uporabljajo učnih bralnih strategij niti jih ne poznajo. Na leto preberejo manj kot 5 knjig. Hitrost branja je pri večini dijakov podpovprečna, dosegajo 80-odstotno natančnost.

Iz teh ugotovitev sledi, da se dijaki sicer zavedajo pomena bralnih spretnosti za učni uspeh, da so teoretično celo pripravljeni razvijati svojo bralno spretnost, a rezultati kažejo, da pri tem niso uspešni. Skupna analiza je pokazala, da so uspešnejši dijaki tudi brali hitreje in natančneje, a smo pri dokončnem sklepu previdni.

1 UVOD

Za raziskovanje bralne spretnosti smo se odločili, ker smo opazili, da v razredu dijaki beremo različno hitro. Postali smo pozorni na hitrost branja in ugotovili, da morajo počasnejši bralci nameniti učenju več časa. Ker vemo, da dijaki nismo naklonjeni dolgotrajnemu učenju, smo sklepali, da bralna spretnost vpliva na učni uspeh. Pri mentorju smo dobili informacije o učnih bralnih strategijah, hitrem branju, bralnih razvadah in podobno. Tako se je rodila ideja o sedanji raziskovalni nalogi. Z njo smo želeli dobiti odgovore na številna vprašanja, predvsem pa raziskati, ali bralna spretnost vpliva na učni uspeh, ali dijaki poznajo učne bralne strategije, kako hitro berejo, kakšen je njihov odnos do branja, kakšne so njihove učne navade ...

Anketirali smo vzorec 65 dijakov, ki smo jih izbrali med prvimi in zaključnimi letniki. Vzorec je reprezentativen za dijake štiriletnega programa gostinski tehnik ter triletnega programa natakar, ni pa reprezentativen za šolo, saj zajema manj kot 10 % vpisanih dijakov (8,1 %).

1.1 Metode dela

Problem raziskovanja bomo razrešili z različnimi metodami:

- metoda dela s pisnimi viri
- metoda statistične obdelave podatkov
- anketa

Metodo dela s pisnimi viri bomo uporabili v teoretičnem delu. Poiskali bomo mnenja različnih avtorjev o pomenu branja za učni uspeh, dotaknili pa se bomo tudi mednarodnih raziskav bralne pismenosti. Zanimale nas bodo tudi učne bralne strategije.

Metodo statistične obdelave podatkov bomo uporabili za analizo rezultatov ankete. Pomagali si bomo z računalniškim programom Microsoft Excel, v katerem bomo izdelali grafe in tabele. Vgrajene statistične funkcije programa nam bodo omogočile natančno izračunavanje aritmetične sredine, mediane, uporabili pa bomo tudi možnost izrisovanja grafikonov. Besedilo naloge bomo uredili v programu Microsoft Word.

1.2 Spremenljivke

Opazovali bomo številne spremenljivke:

- spol
- učni uspeh
- bralno hitrost
- bralno razumevanje

1.3 Hipoteze

Hipoteze, ki smo jih postavili, so:

1. dijaki, ki boljše berejo, so v šoli uspešnejši
2. dijaki so zmožni v minuti tiho prebrati več kot 200 besed
3. dijaki prebrano besedilo ustrezno razumejo
4. dijak pozna vsaj dve učni bralni strategiji
5. dijaki v srednji šoli izboljšajo bralno spretnost
6. dijaki bralne spretnosti ne razvijajo načrtno
7. dijaki branju ne pripisujejo veliko pomena
8. dijaki se učijo iz zvezkov in učbenikov
9. dijaki se učijo sproti
10. dijaki se učijo eno do dve uri na dan

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Sporazumevanje

Sporazumevanje (komunikacija) je izmenjevanje besedil med ljudmi. Zajema najmanj dve osebi: tistega, ki govori ali piše, in onega, ki posluša ali bere.¹ Torej je ena od oblik človekove družbene dejavnosti (kot so pomembna skupna dejanja, npr. menjava blaga, igra, ples ...), in sicer najpogostejša in verjetno tudi najpomembnejša. Sporazumevanje obsega sporočanje in sprejemanje besedil. Oseba A kaj sporoča osebi B, ta pa njeno besedilo sprejme in ga – če obvlada isti jezik - razume. Oseba A je torej sporočevalec, oseba B pa prejemnik.² Sporočevalec je lahko govorec ali pisec, prejemnik pa je poslušalec ali bralec (Bešter in ostali 2000: 27).³

2.1.1 Pomen sporazumevalnih dejavnosti

Da zna človek brati, govoriti, poslušati, pisati, je pomembno, saj ni možnosti, da bi normalno funkcioniral v okolju, kjer živi.

Bolj kot je razvito okolje, bolj pismen mora biti posameznik, da se znajde v njem. Tako npr. za posameznika v visoko razviti informacijski družbi ni dovolj, da zna brati in pisati, ampak tudi, da je npr. računalniško pismen, saj mu to olajšuje funkcioniranje v tem okolju. Po drugi strani pa je za pripadnika nekega plemena v Afriki že to, da zna brati, verjetno zadosten dokaz visoke pismenosti

2.1.2 Branje kot temeljna dejavnost pridobivanja znanja

Je ena izmed sporazumevalnih dejavnosti.⁴ Branje še vedno ostaja v šoli najučinkovitejše sredstvo za usvajanje znanja, čeprav se viri informacij hitro spreminjajo (Pečjak 2002: 7). Branje v funkciji učenja terja, da bralec pozna tudi učinkovite bralne uče strategije, ki mu omogočajo, da informacije ne le spozna, temveč jih zna glede na namen tudi izbrati in učinkovito uporabiti (prav tam: 7).

*V Evropi že dolga leta pred našim vstopom v EU velja posebna skrb pouku in znanju jezikov. Za to od šestdesetih let naprej organizirano skrbi Evropski svet, ki je izdal vrsto priporočil in vplivnih dokumentov o pouku jezikov. Evropska informacijska služba o izobraževanju Eurydice je leta 2002 izdala poseben dokument z naslovom Key Competencies (Ključne zmožnosti), ki kot prvi dve vsakomur potrebni ključni zmožnosti navaja sporazumevanje v materinščini in sporazumevanje v tujih jezikih. Na strani 15. ta dokument prinaša **opredelitev bralne pismenosti kot zmožnosti razumeti, uporabljati in razmišljati o pisnih besedilih, da bi dosegli lastne cilje, razvili svoje znanje ter potencialne in učinkovito sodelovali v družbi.** (Grosman*

¹ Ukvarjale se bomo z branjem.

² Sprejemnik se lahko na sporočevalčevo besedilo odzove – mu kaj odgovori, napiše ...

³ Vloga sporočevalca in sprejemnika se lahko zamenja; zato je to sporazumevanje dvosmerno.

⁴ Sporazumevalne dejavnosti so branje, pisanje, govorjenje, poslušanje.

2006: 9)

Preučevanje branja in razumevanja umetnostnih besedil ima že več kot stoletno tradicijo. Podobno ugledno tradicijo ima tudi preučevanje raznih težav in napak, ki se pojavljajo pri učenju in osvajanju branja. V zadnjem času pa intenzivno preučujejo tudi branje znanstvenih in učbeniških besedil. Raziskave in opisi procesov branja opozarjajo na zapleteno naravo teh procesov, nova odkritja posameznih sestavin hkrati opozarjajo na nove neznanke. Vemo tudi, da računalniki kljub neprestanemu izpopolnjevanju še vedno ne znajo brati, ker ne zmorejo približno pol milijona postopkov, kolikor jih opravijo človeški možgani samo za to, da pretvorijo sestavine kroga in premice določenega grafičnega zapisa v besede in povedi.

Branje so kljub temu nekoč imeli za receptivno jezikovno zmožnost, ki naj bi od bralca zahtevala le ali predvsem sprejemanje in razumevanje. Novejše raziskave opozarjajo na dejstvo, da vsako branje zahteva določen napor že samo zato, ker je besedilo zapisana ubeseditev misli nekoga z drugačnim načinom videnja, razmišljanja (povzeto po Grosman 2006:47).

2.1.2.1 Kako berejo dobri bralci?

- Dobri bralci so dejavni bralci.
- Od samega začetka se jasno zavedajo cilja svojega branja. Ves čas ocenjujejo, če je besedilo in njihovo branje skladno z njihovim ciljem.
- Dobri bralci besedilo pred branjem pregledajo in zaznajo strukturo besedila in tiste dele besedila, ki so za njihovo branje najbolj pomembni.
- Dobri bralci med branjem pogosto napovedujejo, kaj bo sledilo.
- Berejo tudi selektivno in se ves čas odločajo o lastnem branju: kaj je treba skrbno prebrati in kaj hitro, česa ni treba prebrati in kaj je potrebno ponovno prebrati, itd.
- Dobri bralci pomen, ki ga tvorijo med branjem, zavestno gradijo, popravljajo in se o njem sprašujejo.
- Razumevanje je trajna, naporna in zahtevna dejavnost, vendar je za dobre bralce hkrati vir zadovoljstva in ustvarjalnosti (prav tam: 73, 74).

2.2 Razvoj bralne spretnosti

2.2.1 Pomen bralne pismenosti

Spoznajanja o pomenu bralne pismenosti za uspešno delovanje in osmišljeno preživetje v 21. stoletju v številnih državah sovpadajo z opozorili o nezadostni pismenosti velikega dela prebivalstva. Vsem in še zlasti šolskim oblastem je povsem jasno, da bralno pismenost potrebujejo prav vsi prebivalci prihodnosti, saj brez funkcionalne pismenosti posameznik ne more prispevati k družbenemu in

gospodarskemu razvoju.⁵ Za širše poznavanje pomena bralne pismenosti in njenih učinkovitejši pouk za vse državljane Zemlje se je dejavno zavzel tudi UNESCO. V palači Združenih narodov v New Yorku so 13. februarja 2003 tekoče leto proglasili za prvo leto desetletja pismenosti, ki bo trajalo vse do leta 2012 (prav tam: 7).

2.2.2 Vpliv bralne spretnosti na razumevanje besedila in učno uspešnost

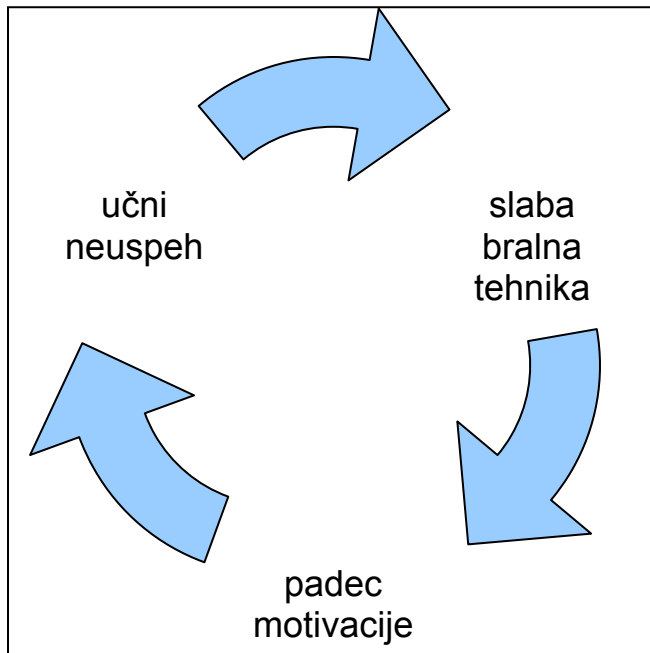
*Otroci usvajajo bralno spretnost z večjimi ali manjšimi težavami, eni skorajda mimogrede, drugi pa z veliko potrpežljivosti in zelo počasi. Predvsem ti slednji (in verjetno jih je v vsakem razredu kakšna tretjina) so bili ob frontalnem načinu opismenjevanja, kakršen je prevladoval v osemletki, neprestano pod pritiskom in v stresni situaciji, saj preprosto niso zmogli tako hitro kot (povprečni) sošolci. Karkoli se je v razredu počelo, čas jih je zmeraj prehitel. Ob glasnem branju, na primer, ko je bral kateri izmed sošolcev, taki otroci ne morejo drugega kot da nervozno begajo z očmi po vrsticah in iščejo »kje smo«. Njihovo branje je prepočasno, da bi lahko sledili, učiteljica pa se razjezi, če zaloti koga, ki ne zna v trenutku, ko ga pokliče, nadaljevati na pravem mestu. Kadar otroci v razredu »berejo tiho«, preberejo taki učenci le polovico ali tretjino besedila. Ob branju besedilne naloge pri matematiki in navodil za delo pri spoznavanju narave in družbe sošolci opravijo polovico dela, preden se tak otrok komajda prebije skozi niz besed, ki »opisujejo problem«. Vprašanje je, ali jim v prekratnem času, ki jim je na voljo, uspe sestaviti pomen tistega, kar so prebrali. In ne nazadnje: kadar delajo s sošolci v skupinah, so praviloma odrinjeni v bolj ali manj nemočno opazovanje, saj si delo med seboj razdelijo urnejši učenci. V takih pogojih se zgodi, da učenec svojo tehniko branja premalo utrdi. **Namesto bralnih strategij razvija z leti strategijo, kako se izogniti branju** (Kordigel 2002: 2–3).*

Razvitost bralnih veščin in sposobnosti je lahko vzrok za uspešnost ali neuspešnost učenca v šoli in v življenju nasploh. /.../ Zelo pomembno je, da se zavedamo, da se razvijanje bralnih sposobnosti ne konča s tretjim razredom, ampak se po začetnem bralnem pouku nadaljuje in težavnostno stopnjuje do realizacije najvišjih smotrov, kot so branje za učenje, ustvarjalno branje in bralna potreba. (Pečjak, Gradišar 1990: 3)

Predvidevamo, da so dijaki s slabšim učnim uspehom tudi slabši bralci. Človek, ki slabše bere, porabi več časa, da snov v učbenikih in zvezkih prebere. Če ob tem vso pozornost namenja dekodiranju, o besedilu ne more dovolj razmišljati, zato je potrebno ponovno branje. Tako za učenje porabi preveč časa in izgubi koncentracijo.

⁵ Funkcionalna pismenost je spretnost branja pisanja in računanja, ki so potrebne za naš osebni razvoj, funkcionalnost v okolju ter razvoj družbe in skupnosti.

Ker je nato v šoli neuspešen, razvije negativen odnos do učenja.

Popolna usvojenost bralne tehnike je predpogoj za razumevanje pri branju. Če hočemo, da bo učenec celotno pozornost preusmeril na vsebino oziroma pomen gradiva, mora biti tehnika branja povsem avtomatizirana.

Če pa mora biti učenec pri branju pozoren še na proces prepoznavanja, tj. dekodiranja besed in stavkov, potem je jasno, da je lahko toliko manj pozoren na pomen besedila. (Pečjak 1993: 55)

Rezultati evalvacijske študije kažejo, da podaljšano in individualizirano (triletno) opismenjevanje v devetletki vodi k višji stopnji usvojene zmožnosti jezikovne komunikacije v pisnem kanalu kot enoletno oz. dvoletno opismenjevanje v osemletki (Poročilo o rezultatih evalvacijskih študij, zaključenih do konca leta 2004).

Kot smo navedli prej, je zelo pomembno, da se sistematično učenje branja ne zaključi po triletnem obdobju, ampak se nadaljuje. V primerjavi z osemletno osnovno šolo devetletka sicer prinaša izboljšave, a vendar je potrebno razvijanje branja nadaljevati.

2.2.3 Branje z razumevanjem kot cilj šolanega bralca

Čeprav so določena strokovna dela, ki smo jih brali, temeljila na analizi rezultatov v osemletki, so določena dognanja zelo uporabna tudi za sedanjí čas. Tako ne glede na pozitivne učinke, ki jih ima podaljšano opismenjevanje v devetletki, ne smemo pozabiti, da branje ni le sredstvo za pridobivanje informacij, pač pa je veščina, ki jo je potrebno načrtno razvijati. Zato se nam zdi zelo pomembno upoštevati naslednje nasvete za izboljšanje bralne učinkovitosti:

1. ko učenci usvojijo tehniko branja, bi bilo potrebno uvajati določene tehnike za povečanje hitrosti in razumevanja pri branju

2. učitelji bi morali poznati, potem pa naučiti učence uporabljati nekatere učne bralne strategije (npr. metodo SQ3R, Paukovo strategijo, strategijo VŽN+ ...)
3. odpravljati bi morali slabe bralne navade, kot so subvokalizacija, regresija, slaba koncentracija ...
4. v šoli bi morali sistematično razvijati besedišče učencev (povzeto po Pečjak in Gradišar 1990: 6)

2.3 Načrtovanje razvijanja bralne spretnosti

2.3.1 Nacionalna strategija za razvoj pismenosti

Vlada RS si je zadala cilj, da do leta 2012 – v Unescovem desetletju pismenosti – posebno pozornost nameni dvigu pismenosti celotnega prebivalstva Slovenije na primerljivo raven najbolj razvitih držav Evropske unije. To je zahteven cilj, ki ga je možno doseči le, če bomo v vseh segmentih družbe razumeli in sprejeli pismenost kot vrednoto in se bo vsakdo zavedal pomena njenega vseživljenjskega razvijanja za osebni, poklicni in družbeni razvoj. Pripravljena **Nacionalna strategija za razvoj pismenosti** je strateški dokument, ki določa prioritete in cilje vzgojno-izobraževalne politike na področju pismenosti. Skrbi za pismenost prebivalk in prebivalcev Slovenije posveča posebno pozornost, saj je slovenski jezik bistveni element naše kulturne identitete in hkrati temelj naše nacionalne identitete.

Udejanjanje **Nacionalne strategije za razvoj pismenosti** se bo pričelo v letu **2007**, ki ga je vlada razglasila za **nacionalno leto pismenosti**. Priprava na izvajanje se bo uresničevala že v okviru predlaganega akcijskega načrta, in sicer od leta 2006 naprej.

Povod za nastanek Nacionalne strategije so izsledki mednarodnih raziskav, ki so pokazale nezadostno stopnjo pismenosti pri slovenskih osnovnošolskih učencih in odraslih, in opozorile na nujnost sistematičnega pristopa k temu področju ter razvojnih spodbud. Pomembna so tudi dognanja domačih raziskav, ki preverjajo različne dejavnike, pomembne za razvoj pismenosti otrok in odraslih, tj. dejavnike v vrtcih in šolah, v knjižnicah ter v domačem okolju, ki vodijo k višji ravni pismenosti, ter dejavnike, ki so pomembni za spodbujanje motivacije za branje in s tem za razvijanje bralne zmožnosti. Izsledki raziskav poudarjajo, da se bo brez dolgoročno načrtovane Nacionalne strategije dvigovanja ravni pismenosti v Sloveniji, ki bo zajela večji delež prebivalcev in prebivalk, razkorak v ravni pismenosti v primerjavi z drugimi razvitimi državami le še povečeval. Udejanjanje Nacionalne strategije je načrtovano tako, da dopolnjuje in gradi na drugih, že sprejetih programih razvoja slovenske družbe kot celote, hkrati pa vsebuje tudi ukrepe, ki bodo razvoj na področju pismenosti še pospešili (Nacionalna strategija za razvoj pismenosti 2005 – osnutek: 5).

2.3.1.1 Ravni pismenosti v strategiji⁶

Ravni pismenosti so stopnje razvitih zmožnosti za posamezna obdobja. Služijo kot osnova za pomoč posameznikom in skupinam pri formalnem in neformalnem razvijanju pismenosti.

Predšolsko obdobje

Ob koncu predšolskega obdobja⁷ imajo otroci razvite predbralne in predpisalne zmožnosti:

- poznajo različne vrste slikovnega in besedilnega gradiva,
- v bralnem gradivu ločujejo slikovni in črkovni del,
- brani ali pripovedovani vsebini sledijo in jo razumejo,
- ustvarjajo različna grafična in slikovna sporočila,
- poznajo različne vire informacij.

Osnovna šola

Na koncu prvega triletja učenke in učenci:

- poznajo pomen branja in pisanja,
- po navodilih tvorijo kratka in jasna govorna besedila,
- poslušajo krajša besedila in jih razumejo,
- pišejo z vsemi črkami abecede kratka in enostavna pisna besedila,
- usvojijo bralno tehniko in berejo krajša besedila glasno in tiho z razumevanjem,
- poznajo lokacije bralnih virov (knjižnice, knjigarne).

Na koncu drugega triletja učenke in učenci:

- poslušajo in povzamejo besedila, primerna njihovi razvojni stopnji,
- tvorijo pisna in govorna besedila ter pri tem upoštevajo osnovna pravopisna oz. pravorečna pravila,
- glasno in tiho tekoče berejo besedila, prebrano razumejo in poznajo strategije za izboljšanje razumevanja,
- uporabljajo osnovne bralne strategije,
- samostojno uporabljajo knjižnico.

⁶ Podpoglavje je v celoti vzeto iz Nacionalne strategije (prav tam: 14–16).

⁷ O končanih ravneh pismenosti ob koncu predšolskega obdobja ne govorimo, lahko pa naštejemo nekaj znanj in spretnosti, ki jih otroci usvajajo in razvijajo v vzgojnem procesu. (Prav tam: 14)

Ob koncu osnovne šole učenke in učenci:

- samostojno tvorijo pisna in govorna besedila in upoštevajo pravopisna oz. pravorečna pravila,
- iz prebranega oz poslušanega besedila povzamejo bistvo in kritično presojuje sporočilo,
- berejo tekoče glasno in tiho ter prilagajajo hitrost branja zahtevam besedila,
- izberejo in uporabljajo primerno bralno in pisno strategijo,
- prebrano znajo uporabiti v različnih okoliščinah,
- samostojno izbirajo in uporabljajo knjižnično gradivo in druge informacijske vire.

Srednja šola

Na kocu srednje šole dijakinje in dijaki:

- poslušano in prebrano kritično vrednotijo,
- pri tvorjenju pisnih besedil in branju izberejo učinkovite pisne ali bralne strategije,
- tvorijo govorna in pisna besedila glede na različne okoliščine, teme in namene,
- obvladajo samostojno delo z besedili (razčlenjevanje, razumevanje, tvorjenje),
- prepoznavajo sporočilnost besedil v različnih medijih,
- samostojno izberejo, uporabijo in predstavijo informacije v različnih življenjskih okoliščinah.

Visokošolske ustanove

Ob zaključku študija študentke in študenti:

- pri samostojnem učenju, raziskovalnem delu in v vsakdanjem življenju učinkovito uporabljajo različne bralne in pisne strategije ter različne informacijske vire,
- pisna in govorna besedila kritično vrednotijo in sporočila smiselno uporabijo v različnih okoliščinah,
- obvladajo strategije tvorjenja strokovnih in drugih besedil,
- obvladajo rabo strokovnega jezika.

Odrasli

Odrasli obvladajo:

- temeljne zmožnosti govornega in pisnega sporazumevanja v različnih okoliščinah ter za različne namene najmanj na ravni zaključene štiriletne srednje šole,
- pridobivanje, razumevanje, vrednotenje in uporabo informacij za potrebe delovnega mesta, družinskega in družbenega življenja, prosti čas,
 - spretnosti za uporabo različnih virov informacij.

2.3.2 Branje v učnih načrtih

2.3.2.1 Osemletka

V prvem razredu je največ pozornosti namenjene spoznavanju glasov in črk. Učenec naj bi razvil zmožnost glasnega in šepetajočega branja.

V drugem razredu naj bi svojo tehniko branja že nadgradil tako, da bi bral z naravno intonacijo, upošteval premore in povezoval besede v besedne zveze, ko bi razvil zadostno hitrost glasnega branja in bi razumel vsebino celotne povedi, preden bi jo prebral do konca. Na tej stopnji naj bi jih učitelj začel navajati, da se pri branju prilagajajo zvrsti besedila. Pri književni vzgoji je v drugem razredu v ospredju vzgoja bralca za branje in odnos do knjige.

V tretjem razredu naj bi otroci že brali z razumevanjem.

V četrtem razredu bi morali prav vsi učenci obvladati tehniko branja.

V petem razredu naj docela obvladali tehniko branja njihovi starosti primernih besedil. Učitelj naj bi za šibke bralce individualiziral bralne naloge in jih spodbudil k dodatnemu branju. Šele v tem razredu se k besedilom dodaja tudi neumetnostna besedila.

Od šestega razreda naprej se ne predvideva, da bi še kdo imel težave s tehniko branja (Program življenja in dela osnovne šole 1984: 6–49).

V Posodobitvi sedaj veljavnega učnega načrta za slovenski jezik (Posodobitev ... 1999) avtorji učitelje opozarjajo, naj pri začetnem branju in pisanju (v 1. razredu) namenijo več časa razvijanju predpisanih in predbralnih zmožnosti, poslušanju glasno branih besedil, posnemanju globalne zgradbe zapisanega besedila ter govornemu nastopanju. Obravnavi umetnostnih besedil se zgodaj pridružijo neumetnostna besedila.

2.3.2.2 Devetletka

Cilji so v učnem načrtu razdeljeni po triletjih in obširno razloženi. Temeljito povzemanje zapisanega bi preseglo okvire raziskovalnega dela, zato smo povzeli le splošne cilje predmeta.

2.3.2.2.1 Prvo triletje

Učenci sprva spontano in prek igre, nato pa tudi vodeno in sistematično vstopajo v samostojno branje in pisanje. Z lastno dejavnostjo odkrivajo in preizkušajo pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo. Razvijajo procese tvorjenja pomena in pravilno rabo ustaljenih grafičnih sistemov. Učenci razmišljajoče sprejemajo (poslušajo, berejo) različna neumetnostna in umetnostna besedila, ki so predstavljena neposredno ali posredno (medijsko); iz besedil izluščijo temeljne vrednote (npr. resnično/neresnično, prav/narobe, pošteno/nepošteno) ter se tako učijo presojati tuja in svoja besedila.

2.3.2.2.2 Drugo triletje

Poslušajo in berejo svoji starosti ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; zavedajo se, da jim to odpira nove možnosti za zadovoljevanje vedoželjnosti ter osnovnih čustvenih in družbenih potreb, za spoznavanje predmetnega, duhovnega in

domišljjskega sveta, za razumevanje sebe in sveta ter za sprostitev in zabavo.

Neumetnostna besedila poslušajo in berejo razmišljujoče in kritično: povzamejo bistvene podatke ali najdejo zaželeno podatke (da jih uporabijo v vsakdanjem življenju), izluščijo temeljne vrednote in tako presojujejo besedila, svoje mnenje pa poskušajo utemeljiti /.../

2.3.2.2.3 Tretje triletje

Poslušajo in berejo svoji starosti ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; zavedajo se, da jim to odpira nove možnosti za zadovoljevanje vedoželjnosti ter osnovnih čustvenih in družbenih potreb, za spoznavanje in razumevanje sebe ter stvarnega, duhovnega in domišljjskega sveta ter za sprostitev in zabavo. Vedo, da se neumetnostna besedila poslušajo/berejo drugače kot umetnostna, in obvladajo temeljne bralne in učne pristope za uspešno in hitro pridobivanje informacij iz zapisanih neumetnostnih besedil.

Učenci poslušajo in berejo različna neumetnostna besedila, posredovana neposredno ali prek občil (Učni načrt za slovenščino v devetletni osnovni šoli, 1998).

2.3.2.3 Srednje poklicno izobraževanje

Različna besedila poslušajo in berejo razmišljujoče in kritično; dobljene podatke iz besedil se naučijo uporabljati v vsakdanjem življenju (Katalog znanja za slovenščino v srednjem poklicnem izobraževanju, 1998).

Katalog znanja ne predpisuje načrtnega razvijanja bralne spretnosti.

2.3.2.4 Srednje strokovno izobraževanje

Dijaki razvijajo zmožnost pogovarjanja, poslušanja (gledanja) in branja različnih besedil ter ustnega in pisnega izražanja.

- Različna besedila poslušajo in berejo razmišljujoče in kritično; besedila vrednotijo z različnih vidikov ter prepoznajo morebitno manipulativnost.
- Pod učiteljevim vodstvom sistematično opazujejo, razčlenjujejo in opisujejo temeljne prvine besedno-slovnične sestave zapisanega neumetnostnega besedila.

Dijaki se pri pouku književnosti oblikujejo v kultivirane in razgledane bralce:

- razvijajo zmožnost literarnega branja, ki se kaže v govornih in pisnih ubeseditvah njihove lastne interpretacije in primerjanja literarnih del
- razvijajo trajno potrebo po stiku z leposlovjem, ker poznajo njegovo naravo ter ga dojemajo kot vrednoto v svojem vrednostnem sestavu (Katalog znanja – slovenščina, 1998. Srednje strokovno izobraževanje)

Učni načrt torej predvideva razvoj literarnega bralca. Razvijanju tehnike branja ali učnih bralnih strategij ne namenja pozornosti.

2.3.3 Razvijanje bralne spretnosti

2.3.3.1 Metode za izboljšanje branja

Kdor je prebral kakšno strokovno delo o branju, ve, da so težave pri branju raznovrstne, zato je tudi metod, ki jih odpravljajo, veliko. Tako lahko govorimo o dejavnikih bralnega uspeha oziroma neuspeha. Metode so namenjene razvijanju posameznih dejavnikov.

Dejavniki bralnega uspeha:

1. percepcijski dejavniki (gibanje oči, vidno in slušno razločevanje)
2. kognitivni dejavniki (sposobnosti – splošne in specifične)
3. motivacija, interes
4. socialno-kulturni dejavniki (socialno-ekonomski status, socialni in kulturni vplivi širšega in ožjega okolja) (Pečjak 1993: 11).

Različne dejavnike lahko razvijamo in izboljšujemo z naslednjimi **vajami** (povzeto po Pečjak 1993):

1. očesna gimnastika (z očmi sledimo narisanim vzorcem)
2. vaje za razvijanje vidnega in slušnega razločevanja (iskanje podvojene besede v množici podobnih besed, iskanje napake – pomensko neustrezne besede ...)
3. vaje za razširitev vidnega obsega
4. vaje skokovitega branja
5. besedne igre
6. vaje za izboljšanje koncentracije (v danem zaporedju števil je potrebno piskati vse pojavitve npr. dveh števil, iskanje besed, ki se začnejo z določeno črko v množici ostalih besed, sledenje črti ...)
7. vaje za odpravljanje subvokalizacije (npr. držanje svinčnika z ustnicami med branjem ...)
8. vaje za odpravljanje regresije

2.3.3.2 Učne bralne strategije

Učna strategija je zaporedje ali kombinacija v cilj usmerjenih učnih aktivnosti, ki jih posameznik uporablja na svojo pobudo in spreminja glede na zahteve situacije. Strategije delimo na 3 dele: STRATEGIJE PRED BRANJEM, STRATEGIJE MED BRANJEM, STRATEGIJE PO BRANJU (Pečjak in Gradišar 2000: 4).

2.3.3.2.1 Strategije pred branjem

Po izbiri strategij pred branjem (uporabljamo tudi izraz predbralne strategije) moramo upoštevati dva dejavnika: na eni strani predznanje učenca oz. njegovo obstoječo kognitivno strukturo, na drugi strani pa značilnosti gradiva, ki se ga mora naučiti. Učenčeva priprava na učenje novega gradiva predstavlja začetek učnega procesa. Priprava na branje je pomemben, vendar zlasti pri samostojnem učenju pogosto zanemarjen del učnega procesa.

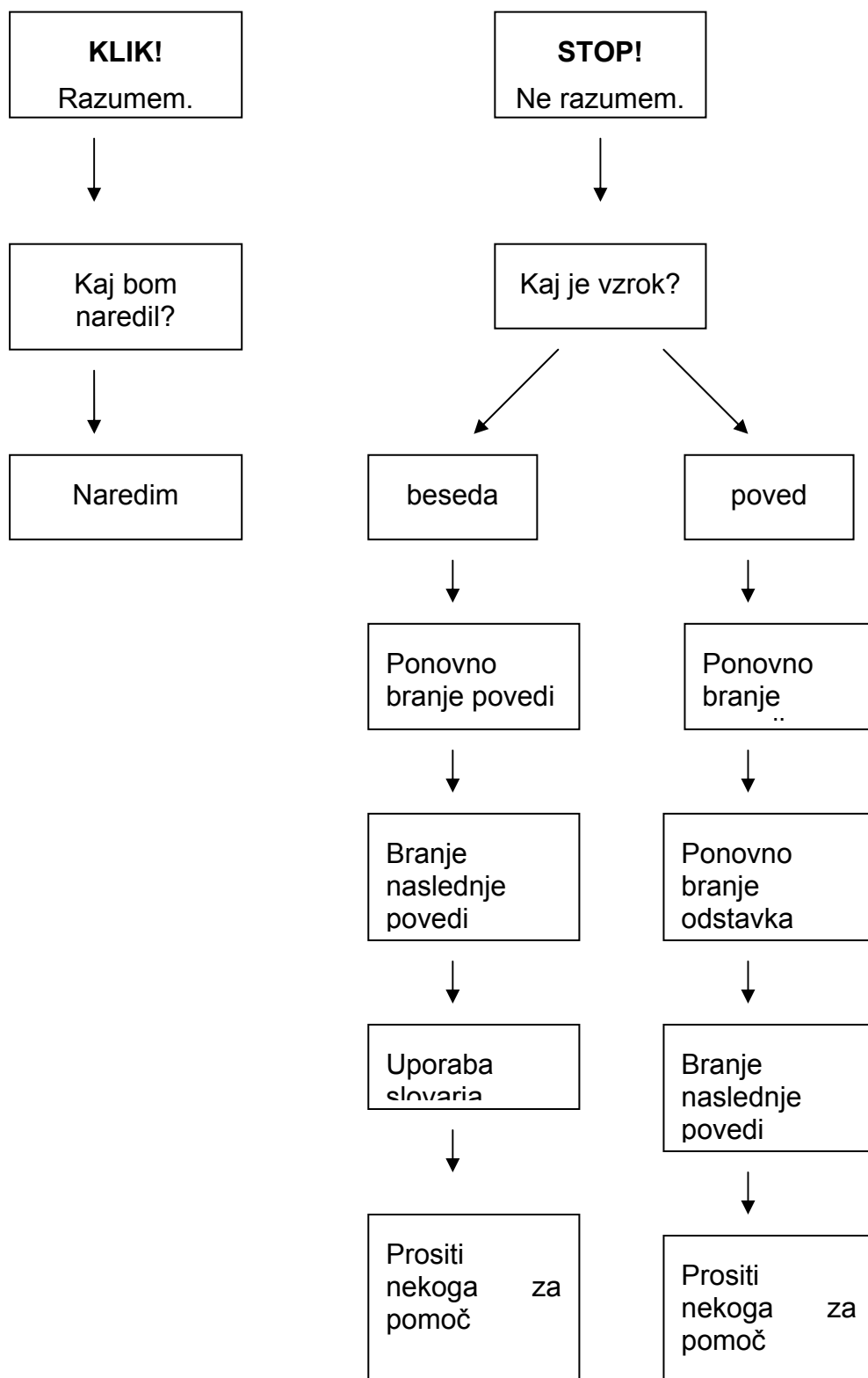
Učenje, ki se ne povezuje s predznanjem, je pogosto učenje na pamet in seveda pri takem učenju učenec informacije kmalu pozabi (Pečjak in Gradišar 2002:100).

2.3.3.2 Strategije med branjem

Če želimo, da bo učenec aktivno bral, ker je, kot pravi Adler, »branje oblika mišljenja«, potem ga je treba z različnimi strategijami spodbuditi, da med branjem stopi v stik z besedilom, tj. da ga razume. Medbralne strategije uporabljamo predvsem z namenom, da učenec prilagodi hitrost branja bralnemu cilju in zahtevnosti bralnega gradiva, zato da ga razume.

Za spremljanje lastnega procesa razumevanja lahko učitelj da učencem t.i. **kartice spremljanja razumevanja**. Te kartice učencem natančno povedo, kaj morajo narediti, če se pojavijo tovrstne težave. Velike kartice lahko učitelj skupaj z učenci izdelata iz tršega kartonskega papirja, nato pa kartone obesi nekje v razredu. Tako ima vsak učenec možnost, da spremlja proces lastnega razumevanja in si ob morebitnih težavah pomaga (prav tam: 147).

Primer kartic spremljanja razumevanja:

2.3.3.2.3 Strategije po branju

S strategijami po branju skušamo ponavadi ugotoviti stopnjo razumevanja in zapomnitve prebranega besedila.

Strategije po branju pomagajo bralcu, da prebrano gradivo uredi tako, da ga bo lahko uporabil v skladu s postavljenim ciljem. Če je bralec med branjem sledil vsebini in jo razumel, je to navadno za aktivno uporabo znanja premalo. Pomemben del razumevanja, zlasti pomnjenja, se dogaja šele po branju (prav tam: 161).

Duffy in Roehlerjeva (1993) delita strategije po branju v:

1. **organizacijske strategije**, ki so namenjene organizaciji ali preoblikovanju pomena besedila in vključujejo procese povzemanja, določanja bistva, in zaključevanja
2. **evalvacijske strategije**, ki pomagajo bralcu, da s kritičnim branjem presodi avtorjevo sporočilo (povzeto po Pečjak in Gradišar 2002: 161).

Med dejavnostmi po branju avtorji največkrat omenjajo:

- pogovor,
- odgovarjanje na lastna vprašanja,
- odgovarjanje na učiteljeva vprašanja,
- predelava in grafične ponazoritve gradiva,
- povzemanje,

tvorjenje kratkega povzetka v ustni ali pisni obliki (prav tam: 161).

Strategija VŽN: Kaj vemo? Kaj želimo izvedeti? Kaj smo se naučili?

Strategijo VŽN navadno najdemo v literaturi pod imenom K-W-L (What we know? What we want to know? What we learnt?). Osnovni strategiji daje okvir tabela s tremi kolonami, ki nakazujejo potek dela in vsebujejo naslednja vprašanja: **Kaj vemo? Kaj želimo izvedeti? Kaj smo se naučili?** V prvi koloni je zapisano, kar učenci o temi že vedo, v drugi so vprašanja o tem, kar želijo še izvedeti, v tretjo pa zapišejo, kaj so izvedeli, se naučili iz prebranega besedila (prav tam: 275).

V: Kaj že vemo?	Ž: Kaj želimo izvedeti?	N: Kaj smo se naučili?

Ta strategija namenja posebno pozornost:

- **Predznanju**

Učenje je precej manj učinkovito, če ne upoštevamo bralčevega predznanja. Učenci pogosto bralnih vsebin v učbenikih ne povezujejo s svojim znanje o svetu. Njihovi pojmi o neki snovi so lahko čisto drugačni ali celo nasprotni. Zato se mora poučevanje nove snovi začeti s preverjanjem njihovega predznanja (prav tam: 276).

- **Skupinskemu učenju**

Sodobne raziskave dajejo velik pomen skupinskim oblikam dela, ki spodbujajo učenčeve kognitivne procese. To pa je mogoče le v skupini, ko učenci poslušajo drug drugega in si razlagajo svoje ideje. Ko učenci kot skupina napovedujejo vsebino besedila/teme in imajo o tem različne razlage, pride do kognitivnega konflikta, ki mu Piaget pripisuje poseben pomen o spodbujanju mišljenja (prav tam: 276).

- **Sodelovanju vseh učencev pri pisanju**

Učitelji si želijo čim več dejavnosti, pri katerih so zaposleni vsi učenci v razredu. V pogovoru je to mogoče doseči le, če skupina ni večja od deset do dvanajst članov. Zato za delo z večjimi razredi niso dovolj strategije ki temeljijo predvsem na pogovoru (npr. vodena bralna aktivnost ali vodena bralno-miselna aktivnost). Strategija VŽN daje učencem možnost, da izrazijo svoje ideje in vprašanja ter jih tudi zapišejo. Pri tem je pomemben vsak pisni prispevek. Pisanje pomaga učencem, da lažje usmerijo pozornost na obravnavano snov (prav tam: 276).

Značilnosti in prednosti strategije VŽN

1. Uporabna je za delo z vsem razredom ali večjo skupino.
2. Navadno se povezuje z besedili v učbenikih in drugem delovnem gradivu za učence.
3. Omogoča aktivnost vseh učencev v razredu.
4. Uporabna je tudi pri slabo strukturiranih besedilih, saj poskrbi za boljšo strukturo informacij.
5. Učencem nudi model aktivnega branja pri samostojnem učenju iz podobnih besedil.

Tem prednostim lahko dodamo še nekatere:

1. Nudi veliko možnosti pisanja.
2. Primerna je za vse starosti učencev.
3. Je kompleksna in zajame vse faze bralnega procesa (pred branjem, med njim in po njem).
4. Posebno primerna je za vsebine, o katerih učenci že veliko vedo.
5. Strategija daje učitelju tudi grafičen model, ki ponazarja proces poučevanja (prav tam: 276).

Paukova metoda

W. Pauk je leta 1974 razvil zelo učinkovito študijsko metodo. Med učenci je dokaj priljubljena, ker je preprosta, hkrati pa omogoča učinkovito ponavljanje in pomnjenje.

Pri tej metodi list A4 razdelimo z navpično črto v dva dela, tako da je črta približno za $\frac{1}{4}$ od levega roba. V prvi fazi dela učenec zapiske po vseh načelih učinkovitega zapisovanja v prostor desno od črte. V drugi fazi ponovno pregleda svoj zapisek, ga po potrebi popravi (vstavi ali izbriše besede, povedi, izboljša način organizacije glavnih misli ipd.). V tretji fazi pa bistvene, ključne besede, vprašanja itd. napiše na levi rob kot obrobne razlage. V četrti fazi, pa na podlagi teh ključnih besed napiše povzetek zapisanega gradiva (prav tam: 220).

Obrobne razlage (3. faza)	Zapisek/besedilo (1. in 2. faza)
povzetek (4. faza)	

Primer izhodiščnega zapiska:⁸

Nemirna voda

Voda v oceanih se neprestano premika v obliki tokov, valov in plimovanja. Morski tokovi so široki pasovi vode, ki se v ogromnih krogih premikajo po oceanu. Povzročajo jih planetarni vetrovi, ki potiskajo vodo v svoji smeri. Ti vetrovi pihajo iz območij visokega k območjem nizkega zračnega tlaka. Zaradi kroženja Zemlje okrog lastne osi, zavijajo tokovi v stran iz smeri.

⁸ Primer je vzet iz knjige Bralne učne strategije (Pečjak in Gradišar 2002: 221).

Valove povzroča veter, ki piha nad vodno površino. Voda v valovih se ne premika naprej, marveč se v krogu dviguje v vrh vala in se nato spet pusti na isto mesto. Zaradi tega se predmet, ki plava na vodi, guga gor in dol, vendar se ne premika naprej. Plimovanje je dviganje in spuščanje morske gladine. Kadar se vodna gladina na obali dvigne, je plima, kadar se spusti, je oseka. Plimovanje povzroča privlačnost (gravitacija) Sonca in Lune, ki delujeta na vodo v oceanih. (Šolska enciklopedija – Geografija. 1993. Ljubljana: TZS)

Primer zapiska obdelanega po Paukovi metodi:

<p>Ključne besede:</p> <p>morski tokovi – pasovi vode</p> <p>planetarni vetrovi</p> <p>valovi</p> <p>vetrovi</p> <p>↓</p> <p>plima – dvig morske gladine</p> <p>oseka – upad morske gladine</p> <p>↙</p> <p>gravitacija – sila, ki privlači predmete drugega k drugemu</p>	<p>Zapis besedila:</p> <p>Nemirna voda</p> <p>Voda v oceanih se neprestano premika v obliki tokov, valov in plimovanja. Morski tokovi so široki pasovi vode, ki se v ogromnih krogih premikajo po oceanu. Povzročajo jih planetarni vetrovi, ki potiskajo vodo v svoji smeri. Ti vetrovi piha iz območij visokega k območjem nizkega zračnega tlaka. Zaradi kroženja Zemlje okrog lastne osi, zavijajo tokovi v stran iz smeri.</p> <p>Valove povzroča veter, ki piha nad vodno površino. Voda v valovih se ne premika naprej, marveč se v krogu dviguje v vrh vala in se nato spet pusti na isto mesto. Zaradi tega se predmet, ki plava na vodi, guga gor in dol, vendar se ne premika naprej. Plimovanje je dviganje in spuščanje morske gladine. Kadar se vodna gladina na obali dvigne, je plima, kadar se spusti, je oseka. Plimovanje povzroča privlačnost (gravitacija) Sonca in Lune, ki delujeta na vodo v oceanih. (Šolska enciklopedija – Geografija. 1993. Ljubljana: TZS)</p>
<p>Povzetek:</p> <p>Voda v oceanih se giblje v obliki morskih tokov, ki jih povzročajo planetarni vetrovi, valov, ki jih povzroča veter, in plimovanja, ki ga povzroča gravitacija Sonca in Lune.</p>	

2.3.3.3 Hitro branje⁹

Raziskave so pokazale, da hitreje kot beremo, bolj razumemo prebrano besedilo. Če beremo spodnji sestavek počasi in pazljivo, imamo težave, čim pa sklope besed objamemo s pogledom, je presenetljivo lahko berljiv.

Razi ska ve so poka za le, da je hit re jše bra
nje za razum evanje bolj še kot poča sno
bra nje.

Naši možgani naj bi bolje delovali pri večji hitrosti, zato je takšno branje zgornjega besedila uspešnejše. Besedilo se lahko druži v sklope, ki nam omogočajo izredno hitro branje zapisanega.

Raziskave so pokazale, da človeški možgani ob pomoči oči veliko lažje
sprejemajo informacije, kadar so te ustrezno združene
v pomenske sklope.

Človeške oči zmorejo »prebrati« veliko več, kot samo eno črko naenkrat. Širina vidnega polja odraslega bralca je 17–24 črk (Pečjak 1993: 39). Spodnji sestavek kaže, da ne beremo črko za črko, ampak celotne sklope.

Po neki štuidji na eni izemd angelkših uivtnierz ni važno, v kaškenm vstrnem
redu so čkre v bsedei, važno je le, da je pvra in zajdna čkra na parevm mtesu.
Oslato je lakho poemšano, beseldlio pa kujlb tmeu lhkao prebemeo berz teažv.
Ralozg je v tem, da ne bemreo vskae čkre poebesj, temevč bedseo kot cleoto.

Branje lahko izboljšamo tudi s pripomočki. Otroci nagonso postavljajo prst pod besedilo, kar sploh ni narobe. V zadnjem času so zelo priljubljena bralna ravnila, ki zmanjšujejo bleščanje podlage, bralčevo koncentracijo pa osredotočajo na brano vrstico. Bralno polje se lahko poveča z uporabo spodnjega dela ravnila.

2.3.3.3.1 Hitrost pri branju

Med osnovne dimenzije bralne učinkovitosti najpogosteje uvrščamo hitrost branja in razumevanje prebranega.

Hitrost branja praktično pove, koliko besed na minuto lahko preberemo ob hkratnem dobrem razumevanju prebranega.

Zakaj je izboljšanje bralne hitrosti pomembno tako za odrasle bralce kot tudi za

⁹ Primeri so vzeti s strani <http://www.afi3.com/portal/index.php?cid=74>; 18. 12. 2006

otroke?

Prvič, znano je, da se znanje, tj. število informacij, danes podvojuje v vedno krajših časovnih enotah. Količina znanja skokovito raste. Tako mora danes odrasel bralec ali otrok predelati ogromno količina bralnega gradiva. Hitreje ko bere, hitreje predela obsežno gradivo. A. Kobola poroča o rezultatih svoje raziskave, v kateri je ugotovil, da so počasni bralci v osnovni šoli trikrat bolj obremenjeni kot njihovi sošolci – hitri bralci.

In drugič, znano je tudi, da je hitro branje običajno bolj učinkovito od počasnega, saj zahteva večjo stopnjo pozornosti (Pečjak 1993: 24).

2.3.3.3.2 Raziskave o hitrosti branja

Hitrost branja opredeljujemo s številom prebranih besed na minuto, seveda ob ustrezni stopnji razumevanja prebranega. Obstajajo velike interindividualne razlike v hitrosti branja, različni ljudje berejo različno hitro, pa tudi intraindividualne razlike, isti bralec lahko bere hitreje ali počasneje, odvisno od težavnosti gradiva in cilja branja. Zato moramo vzeti podatke o povprečnih hitrostih pri branju le kot približne vrednosti, veljavne samo v določenih okvirih.

Povprečna hitrost branja odraslih bralcev je glede na vrsto bralnega gradiva naslednja:

Stopnja zahtevnosti branja	Hitrost branja (bes/min) W. Zielke (1988)	Hitrost branja (bes/min) R. Kantzig (1982)	Vrsta bralnega gradiva
lahko branje	250	240-260	Literatura za razvedrilo, lahka časopisna besedila, reklame
normalno branje	180	130-170	Daljši časopisni članki, poklicna literatura, poslovni članki
skrbno branje	135	/	Strokovni članki z novimi informacijami
težko branje	75	60-80	Tehnična besedila, besedila s podatki, formularji, besedila v tujem jeziku

W. Zielke navaja tudi povprečne hitrosti branja pri odraslem bralcu glede na njegovo izurjenost oziroma usposobljenost za branje:

Izurjenost/usposobljenost bralca	Hitrost branja (besed/min.)
slab neizurjen bralec	90-160
povprečen, izurjen bralec (dobro obvlada tehniko branja)	200-250
povprečen šolan bralec (opravi tečaj hitrega branja)	500
odličen bralec (maksim.)	900

Hitrost tihega branja pri učencu na koncu osnovne je okoli 185 besed na minuto (Pečjak 1993: 115).

2.3.3.3.3 Dejavniki hitrega branja

Na hitrost branja vplivajo različni dejavniki. Med najbolj pomembnimi so naslednji:

- **Razumevanje vsebine**

Obstaja recipročen odnos med hitrostjo branja in razumevanjem. Če je vsebina bralcu znana in jo razume, je njegovo branje lahko hitrejše. In obratno, če se bralec v besedilu srečuje z neznanimi besedami, ali če besedilo na splošno slabše razume, upočasni hitrost branja.

- **Način branja**

Odvisno je, ali beremo glasno ali tiho. Glasno branje je počasnejše od tihega. Kadar beremo glasno, usmerimo pozornost pogosto na glas, ne na vsebino, kar pa moti.

- **Vrsta oziroma težavnost bralnega gradiva**

Obstaja obratnosorazmeren odnos med težavnostjo gradiva, ki ga beremo, in bralno hitrostjo. Težje ko je bralno gradivo, počasnejše je branje.

- **Slabe bralne navade**

Med slabimi bralnimi navadami, ki upočasnijo hitrost branja, lahko omenimo regresijo.¹⁰ Hitrost branja in razumevanja pri branju moti tudi t. i. (sub) vokalizacija ali polglasna izgovarjanje pri tihem branju. (Prav tam: 28)

¹⁰ Ali vračanje oči v besedilo na že prebrano.

2.3.3.3.4 Tehnike hitrega branja

Prve tehnike za razvijanje hitrega branja so temeljile na urjenju s tahistoskopom, s katerim so samo z hip projicirali bralcem posamezne besede. Vendar je tahistoskop imel to pomanjkljivost, da pri branju ni razvijal perifernega vida, za katerega vemo, da je še kako pomemben za hitro branje. Zato današnje tehnike za povečanje bralne hitrosti niso več vezane na urjenje s tahistoskopom, pač pa uporabljajo avtorji v bralnih tečajih sodobne aparature ali pa jasna in natančna navodila s kombinacijo nekaterih znanih študijskih tehnik. Vse tehnike za izboljšanje bralne hitrosti lahko razdelimo v dve veliki skupini: v perceptivno orientirane tehnike in kognitivno orientirane tehnike.

Urjenje hitrosti branja je pravzaprav urjenje bralne tehnike. Kadar je pri bralcu tehnika tako izurjena, da lahko govorimo o avtomatizaciji, potem je tudi hitrost branja velika. In obratno, kadar ima bralec težave z bralno tehniko, tj. prepoznavanjem posameznih črk in povezovanjem le-teh v besede, takrat je tudi hitrost njegovega branja majhna. Ali drugače povedano, kadar urimo bralce v hitrem branju, potem v bistvu izboljšujemo njihovo bralno tehniko (Pečjak 1993: 29).

2.3.3.3.5 Dejavniki bralne učinkovitosti

Branje je visokoorganizirana dejavnost in aktivnost možganov. Različni avtorji pristopajo k preučevanju dejavnikov bralne učinkovitosti z različnih vidikov. Posledica tega je, da ni enotne klasifikacije dejavnikov, ki naj bi določali učinkovitost branja pri posamezniku. Nekateri navajajo, da na branje vplivajo različni notranji in zunanji dejavniki.

Povzeli bi lahko, da so avtorji, ki navajajo dejavnike uspeha oziroma neuspeha pri branju, precej skladni. Večina avtorjev poudarja naslednje dejavnike bralnega uspeha:

- Percepcijske dejavnike (gibanje oči, vidno in slušno razločevanje),
- Kognitivne dejavnike (sposobnosti – splošno sposobnost in specifične sposobnosti)
- Motivacijo, interes,
- Socialno-kulturne dejavnike (socialno-ekonomski status-SES, socialne in kulturne vplive iz ožjega in širšega okolja) (Pečjak 1993: 11).

2.3.3.3.6 Čustveno-motivacijski dejavniki branja

Na bralno učinkovitost učencev vplivajo poleg spoznavnih tudi čustveno-motivacijski dejavniki. Že filozof Rousseau je leta 1762 postavil tezo, da je učinkovita vsaka metoda učenja branja, če učenec ustrezno motiviran. Tudi današnji raziskovalci čustveno-motivacijskih dejavnikov pri branju poudarjajo, da se premalo zavedamo njihove vloge v procesu branja in učenja. Te dejavnike je v učnem procesu težko opredeliti, še težje pa meriti. Zato se za te spremenljivke uporablja izraz »senčne« oziroma »nejasne spremenljivke« (Pečjak 1999: 49,50).

Motivacija za branje

Od česa je odvisna motivacija za branje?

Na motivacijo za branje vplivajo zunanji in notranji »motivatorji«. Med notranjimi dejavniki so pomembna stališča, notranja čustvena stanja pri posamezniku in otrokova radovednost oz. vedoželjnost. (Prav tam:51)

Povezanost stališča in motivacije za branje

Kadar ima otrok motiv za branje (npr. radovednost, iskanje informacij), je tudi njegovo stališče do branja bolj pozitivno kot v primeru odsotnosti teh motivov. Vsakršno branje, ki ni posledica zunanjih pritiskov in zahtev, implicira pozitivno stališče do bralnega gradiva (prav tam: 52).

2.3.3.4 Kreativno branje

Povprečni bralec bere s hitrostjo od **20 do 25 strani na uro**, z uporabo metod kreativnega branja pa lahko hitrost branja **poveča** kar za **deskrat**.

Človeški možgani so super računalnik, tisočkrat močnejši od vseh ostalih računalnikov. Po trditvah britanskega znanstvenika Tonya Buzana, utemeljitelja metode kreativnega branja, miselnih vzorcev in drugih metod za razvoj možganskega potenciala, ljudje izkoriščamo le 1% možganskih zmogljivosti (prim. Buzan 2004: 27–45). Cilj kreativnega branja je sprejeti dejstvo, da so možgani mišica, ki jo lahko natreniramo.

2.3.3.5 Razvijanje bralnih sposobnosti

Razvitost bralnih veščin in sposobnosti je lahko vzrok za uspešnost ali neuspešnost učenca v šoli in v življenju nasploh. Zato si morajo za razvijanje branja prizadevati učitelji vseh strok in predmetov tudi na predmetni stopnji osnovne šole. Zavedati se morajo pomena razvijanja bralnih veščin in sposobnosti pri svojem predmetu, zlasti velja to za učitelje slovenskega jezika. Hkrati pa morajo biti tudi usposobljeni, da učencem pomagajo pri premagovanju bralnih težav. Zelo pomembno je, da se zavedamo, da se razvijanje bralnih sposobnosti ne konča s tretjim razredom, ampak se po začetnem bralnem pouku nadaljuje in težavnostno stopnjuje do realizacije najvišjih smotrov, kot so branje za učenje, ustvarjalno branje in bralna potreba.

»Empirična evalvacija hitrosti, razumevanja in vrednotenja prebranega (EVALVACIJA OSNOVNE ŠOLE, Zavod RS za šolstvo, april 1990) kaže, da z razvijanjem bralne sposobnosti v naši osnovni šoli ne moremo biti zadovoljni. Notranja prenova osnovne šole bo morala iti v smer razvijanja teh osnovnih učenčevih sposobnosti. Skladno z delovnim programom Zavoda za šolstvo smo za učitelje jezika v 6. razredu osnovne šole pripravili izobraževanje, v katerem bosta predavateljici različne vsebine (Pečjak in Gradišar 1190: 3).«

2.3.3.5.1 Stopnje bralne spretnosti

V spodnji tabeli prikazujemo razvite bralne spretnosti pri povprečnem bralcu na posameznih stopnjah.

STOPNJA	BRALNE SPRETNOSTI	ZNANJE IN UPORABA BRANJA
0 (6 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna napisati svoje ime (običajno s tiskanimi črkami) ▪ pozna nekatere črke abecede, nekatere od njih zna napisati ▪ prepozna nekatere skupne znake in napise ▪ ve, da se določena beseda začne z določeno črko/glasom (slušno razlikovanje) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prepozna slike v knjigah ▪ ve, da so knjige namenjene branju, ter po navadi uživa pri poslušanju ali branju ▪ pretvarja se, da bere, ko gleda knjige ▪ poskuša se v začetnem pisanju
1 (7 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hitro prepozna najbolj pogoste besede, ki se pojavljajo v prvem berilu ▪ zna črkovati/zlogovati besedo ▪ glasno bere besedila s pogosto uporabljenima besedama, ki so v prvem berilu ▪ bere tiho, vendar manj spretno kot glasno 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozna abecedo ▪ pozna zvezo med črko in glasom ▪ samostojno bere besedila z omejenim številom znanih besed
2 (9 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere glasno tekoče ▪ uporablja besedilo kot pomoč pri branju tistih besed, ki jih ne prepozna takoj ▪ bere gradivo primerne težavnostne stopnje tudi tiho in ga dobro razume ▪ pozna osnovne glasovne elemente ter jih zna uporabiti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere veliko besedil, kjer je manj slik kot na stopnji 1, tako v šoli kot tudi doma ▪ vzorec branja se loči po spolu
3 A (12 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere tiho in glasno z razumevanjem različne vrste gradiva, različne stile ▪ lahko bere nekatere dele časopisov in revij za odrasle ▪ uporablja slovarje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere raznovrstna besedila (umetnostna in neumetnostna), otroške časopise, revije in nekatere dele časopisov za odrasle ▪ učinkovito uporablja knjižnico: otroške

		slovarje, enciklopedije <ul style="list-style-type: none"> ▪ začne razvijati učinkovite študijske navade
3 B (14 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere z razumevanjem ▪ uči se in pridobiva nove informacije iz različnih virov ▪ ima obsežen besednjak, splošen in tehničen, uporablja slovar za odrasle ▪ bere revije in časopise za odrasle 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere literaturo za mladostnike in odrasle ▪ učinkovito uporablja učbenike, slovarje, enciklopedije... ▪ uporablja knjižico kot vir informacij
4 (18 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere analitično in kritično umetnostna in neumetnostna besedila različnih slogov in vsebin ▪ širok besedni zaklad, splošen in specifičen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ veliko bere za lastne potrebe in za zadovoljitev zahtev šole ▪ ima učinkovite študijske strategije
5 (nad 18 let)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere vse vrste besedil ▪ analizira in sintetizira informacije, pridobljene z branjem, ter gradi lastni sistem znanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bere hitro in učinkovito z namenom pridobivanja znanja (učenja) in za lastne potrebe (razvedrilo)

(Pečjak in Gradiša 1990r: 10,11)

2.3.4 Raziskave pismenosti

Pri nas so razmislek o pomenu pismenosti in o potrebi njenega povečanja spodbudili nedavni rezultati mednarodnih raziskav PISA in PIRLS.

2.3.4.1 Pisa

V začetku leta 2004 je Slovenija pristopila k izvajanju projekta Mednarodna primerjava dosežkov učencev PISA (Programme for International Student Assessment). PISA je mednarodna raziskava o bralni, matematični in naravoslovni pismenosti, ki se izvaja pod okriljem Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj in poteka v triletnih ciklih. V prvem ciklu, ki je bil izveden v letu 2000, so sodelovale države članice OECD in le nekaj držav partnerk (nečlanice OECD), v drugem ciklu je poleg držav članic sodelovalo še 11 držav partnerk. V tretjem ciklu zajema podatkov PISA, ki se je začel izvajati v letu 2004 in v katerem je bila glavna zajema podatkov izvedena v letu 2006, pa je poleg držav članic OECD sodelovalo še 27 držav partnerk, med njimi tudi Slovenija.

Namen raziskave PISA je zajemal podatke o kompetentnostih učencev, ki jih potrebujejo za svoje življenje, poklic in zasebno, ki so pomembne tako kot za posameznika kot za celotno družbo.

Rezultati raziskave PISA so delno že v javnosti¹¹.

2.3.4.2 *Pirls*

Mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS 2001 je preverjala bralno pismenost 9–10 letnih otrok v 35 državah.¹² Raziskava je potekala pod okriljem mednarodne organizacije za raziskovanje dosežkov v izobraževanju (IEA), ki je izvedla že več odmevnih raziskav, v katerih je sodelovala tudi Slovenija (npr. TIMMS).

Raziskavo bralne pismenosti so izvedli tudi leta 1991. Slovenija se je takrat s populacijo A (9–10 letni otroci) uvrstila na 21. mesto med 28 sodelujočimi državami.

Da bi stanje bralne pismenosti iz tistega obdobja lažje primerjali z današnjim, so del raziskave iz leta 1991 ponovili v raziskavi PIRLS. To pomeni, da so nekateri otroci brali in odgovarjali na vprašanja o besedilih iz leta 1991, drugi pa so brali besedila in odgovarjali na vprašanja, ki so bila posebej sestavljena in izbrana za raziskavo PIRLS 2001.

Stanje bralne pismenosti so torej preverjali z dvema sklopoma besedil, vprašanj o besedilih in vprašalnikov:

- a) nova besedila z vprašanji, izbrana in prirejena posebej za **PIRLS 2001**
- b) ponovitev besedil, vprašanj in vprašalnikov iz raziskave Bralna pismenost RL 1991 z namenom ugotavljanja trendov: **Trendi 1991- 2001 (kot del PIRLS 2001)**

Namen raziskave PIRLS 2001:

- ugotoviti, kakšna je raven bralne pismenosti pri 9-10-letnih otrocih v 35 državah
- izmeriti in interpretirati razlike v izobraževalnih sistemih.
- pomagati izboljšati poučevanje in učenje bralne pismenosti v svetu. (www.pedagoski-intitut.si)

Mednarodni raziskavi PISA in PIRLS sta razkrili nizko funkcionalno pismenost večine odraslih Slovencev in sprožili javno spraševanje o vzrokih tako slabe uvrstitve na mednarodnem pregledu pismenosti.

¹¹ Na objavo uradnih rezultatov raziskave PISA 2006 še čakamo, pričakujemo pa jih konec letošnjega leta.

¹² Bralna pismenost je sposobnost razumevanja in uporabe tistih pisnih jezikovnih oblik, ki jih zahteva družba in/ali so pomembni za posameznika. (Elley, Gradišar, Lapajne: 1995)

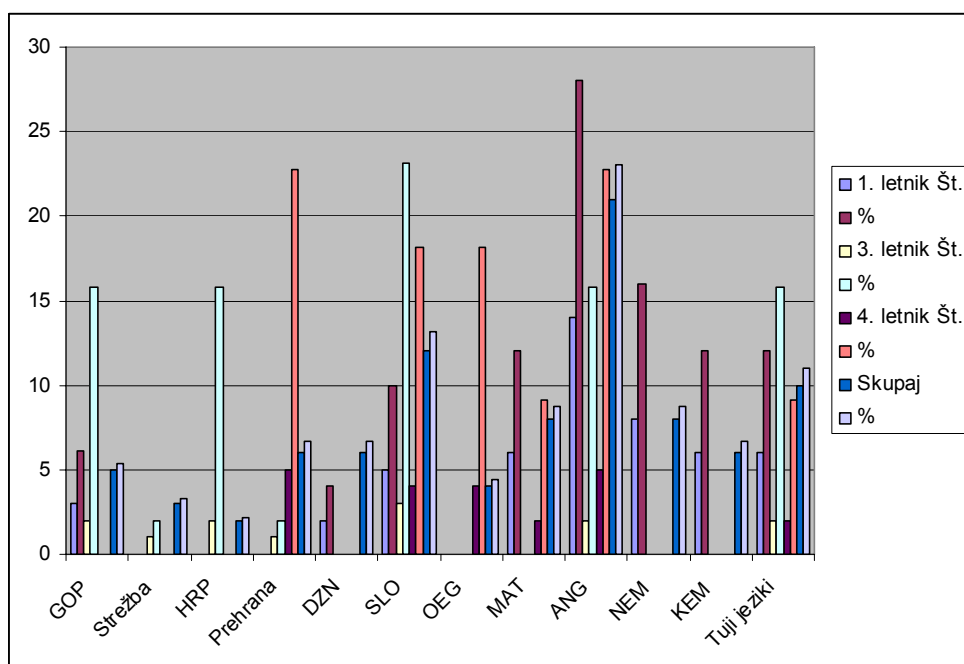
3 EMPIRIČNI DEL

V vzorec smo zajeli 65 dijakov in dijakinj. Oba vzorca sta reprezentativna za programa, ne pa za šolo, saj presegata 20 % števila dijakov, vpisanih v ta programa. V nadaljevanju podajamo analizo odgovorov na posamezna vprašanja v anketi.

3.1 Analiza ankete

3.1.1 Prvo vprašanje: Pri katerem predmetu porabiš za učenje največ časa?

Graf 1: Porabljen čas za učenje po predmetih

Graf prikazuje, da anketirani dijaki največ časa porabijo za učenje tujih jezikov, slovenščine in matematike, četrtri letniki pa veliko pozornosti namenijo tudi družbenim znanjem.

3.1.2 Drugo vprašanje: Kako se učiš?

Dijakom smo ponudili naslednje možnosti:

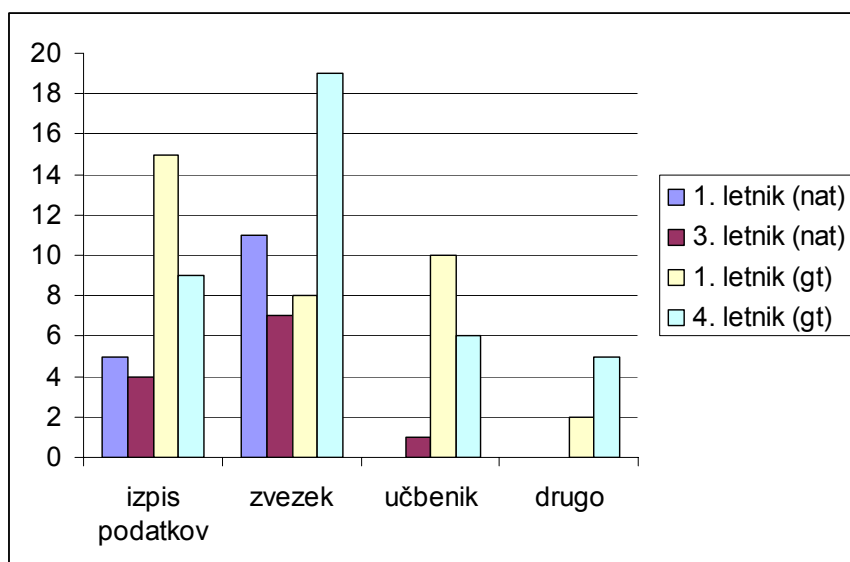
- izpišem si pomembne podatke
- berem snov iz zvezka
- berem snov iz učbenika
- drugo: _____

Dijaki so obkrožili več odgovorov. Opazovali smo, kateri so prevladujoči načini učenja.

Tabela 1: Način učenja

	št. dijakov	a		b		c		d	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	9	34,6%	18	69,2%	1	3,8%	0	0,0%
1. letnik	15	5	33,3%	11	73,3%	0	0,0%	0	0,0%
3. letnik	11	4	36,4%	7	63,6%	1	9,1%	0	0,0%
4-letni	49	24	49,0%	27	55,1%	16	32,7%	7	14,3%
1. letnik	29	15	51,7%	8	27,6%	10	34,5%	2	6,9%
4. letnik	20	9	45,0%	19	95,0%	6	30,0%	5	25,0%
SKUPAJ	75	33	44,0%	45	60,0%	17	22,7%	7	9,3%

Graf 2: Način učenja

Iz grafa lahko razberemo, da je velika večina anketiranih dijakov izbrala odgovor a ali b (v obeh programih je več kot 90 odstotkov dijakov izbralo odgovor a ali b).

Ker je bilo možnih več odgovorov, lahko opazujemo tudi, koliko dijakov uporablja več načinov učenja. Tu je vzorec drugačen. Dijaki štiriletnih programov uporabljajo več načinov učenja. Med vsemi dijaki prevladuje učenje iz zvezka, ki ga nekateri dopolnjujejo z izpisovanjem podatkov (44 % vseh anketiranih). zanimivo je, da se zelo malo anketiranih dijakov uči iz učbenike (le 22,7 %).

3.1.3 Tretje vprašanje: Kako bereš, ko se učiš?

Možni so bili naslednji odgovori:

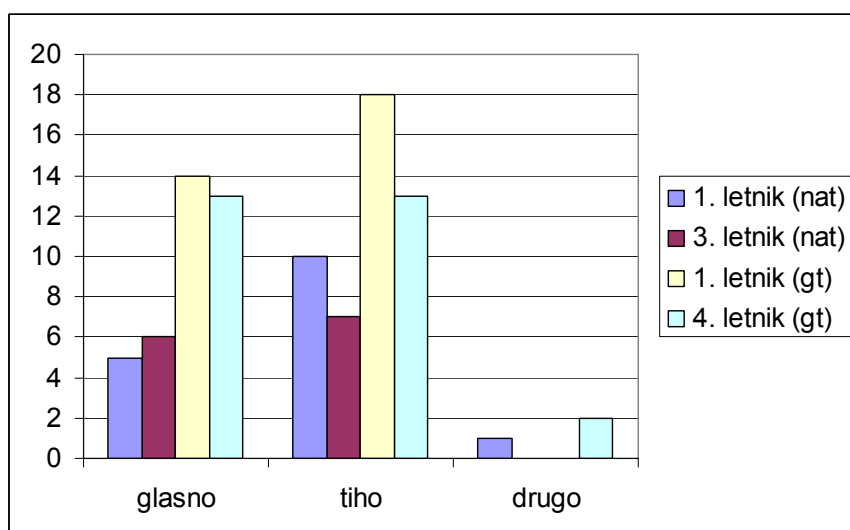
- a: glasno
- b: tiho
- c: berejo mi drugi
- č: sploh ne berem
- d: drugo

Tudi pri tem vprašanju so lahko dijaki izbrali več možnih odgovorov. Ker ni nihče od anketiranih dijakov izbral odgovora č, ga nismo uvrstili v tabelo.

Tabela 2: Način branja

	št. dijakov	a		b		c		d	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	11	42,3%	17	65,4%	0	0,0%	1	3,8%
1. letnik	15	5	33,3%	10	66,7%	0	0,0%	1	6,7%
3. letnik	11	6	54,5%	7	63,6%	0	0,0%	0	0,0%
4-letni	49	27	55,1%	31	63,3%	0	0,0%	2	4,1%
1. letnik	29	14	48,3%	18	62,1%	0	0,0%	0	0,0%
4. letnik	20	13	65,0%	13	65,0%	0	0,0%	2	10,0%
SKUPAJ	75	38	50,7%	48	64,0%	0	0,0%	3	4,0%

Graf 3: Način branja

Iz podatkov lahko razberemo, da sicer prevladuje tiho branje (64 %), a mu tesno sledi glasno branje (50,7 %). Glasno branje lahko kaže na to, da dijaki še vedno potrebujejo samokontrolo pri branju – da torej slišijo, kar preberejo. Zanimivo je tudi, da veliko dijakov bere glasno kljub temu, da je glasno branje bistveno počasnejše od tihega.

3.1.4 Četrto vprašanje: Kdaj se učiš?

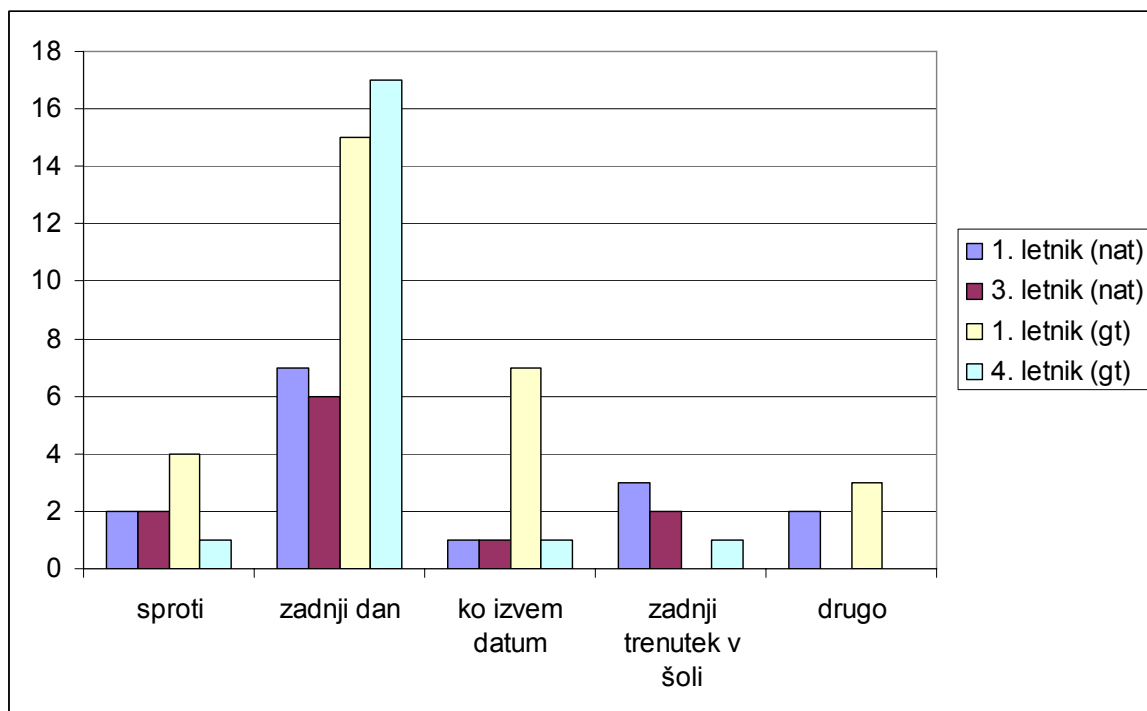
Možni odgovori so bili:

- a) učim se sproti
- b) zadnji dan pred testom ali spraševanjem
- c) ko izvem za datum spraševanja ali testa
- d) v šoli zadnjih nekaj minut
- e) drugo

Tabela 3: Učenje za ocenjevanje

	št. dijakov	a		b		c		d		e	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	4	15,4%	13	50,0%	2	7,7%	5	19,2%	2	7,7%
1. letnik	15	2	13,3%	7	46,7%	1	6,7%	3	20,0%	2	13,3%
3. letnik	11	2	18,2%	6	54,5%	1	9,1%	2	18,2%	0	0,0%
4-letni	49	5	10,2%	32	65,3%	8	16,3%	1	2,0%	3	6,1%
1. letnik	29	4	13,8%	15	51,7%	7	24,1%	0	0,0%	3	10,3%
4. letnik	20	1	5,0%	17	85,0%	1	5,0%	1	5,0%	0	0,0%
SKUPAJ	75	9	12,0%	45	60,0%	10	13,3%	6	8,0%	5	6,7%

Graf 4: Učenje za ocenjevanje

Iz podatkov zlahka razberemo zaskrbljujoč podatek, da se velika večina dijakov (60 % vseh anketiranih) za ocenjevanje uči zadnji dan. Presenetljivo malo dijakov se uči sproti (12 %). Slabe učne navade gotovo poleg slabe tehnike branja botrujejo slabemu učnemu uspehu.

3.1.5 Peto vprašanje: Koliko časa porabiš za učenje?

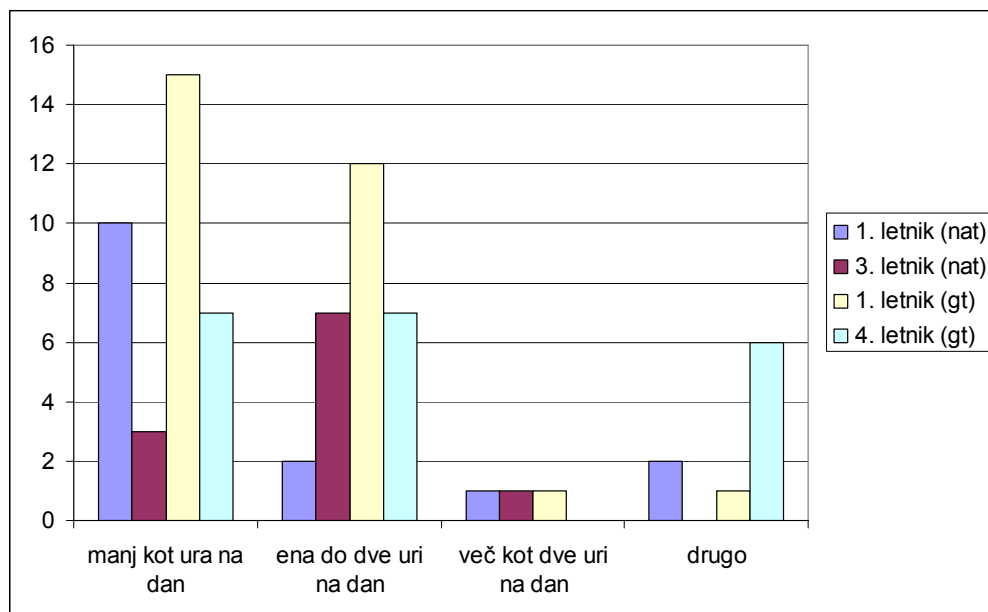
Možni odgovori so bili:

- a. manj kot eno uro na dan
- b. eno do dve uri na dan
- c. več kot dve uri na dan
- d. drugo

Tabela 4: Čas za učenje 1

	št. dijakov	a		b		c		d	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	13	50,0%	9	34,6%	2	7,7%	2	7,7%
1. letnik	15	10	66,7%	2	13,3%	1	6,7%	2	13,3%
3. letnik	11	3	27,3%	7	63,6%	1	9,1%	0	0,0%
4-letni	49	22	44,9%	19	38,8%	1	2,0%	7	14,3%
1. letnik	29	15	51,7%	12	41,4%	1	3,4%	1	3,4%
4. letnik	20	7	35,0%	7	35,0%	0	0,0%	6	30,0%
SKUPAJ	75	35	46,7%	28	37,3%	3	4,0%	9	12,0%

Graf 5: Čas za učenje 1

Podatki spet kažejo, da se veliko dijakov uči manj kot uro na dan. To pomeni, da so dijaki odkrito odgovorili tudi na prejšnje vprašanje, saj smo videli, da se redko učijo sproti. Zaskrbljujoče je, da se skoraj polovica anketiranih dijakov (46,7 %) uči manj kot eno uro na dan.

3.1.6 Šesto vprašanje: Koliko časa porabiš, da se naučiš snov za spraševanje?

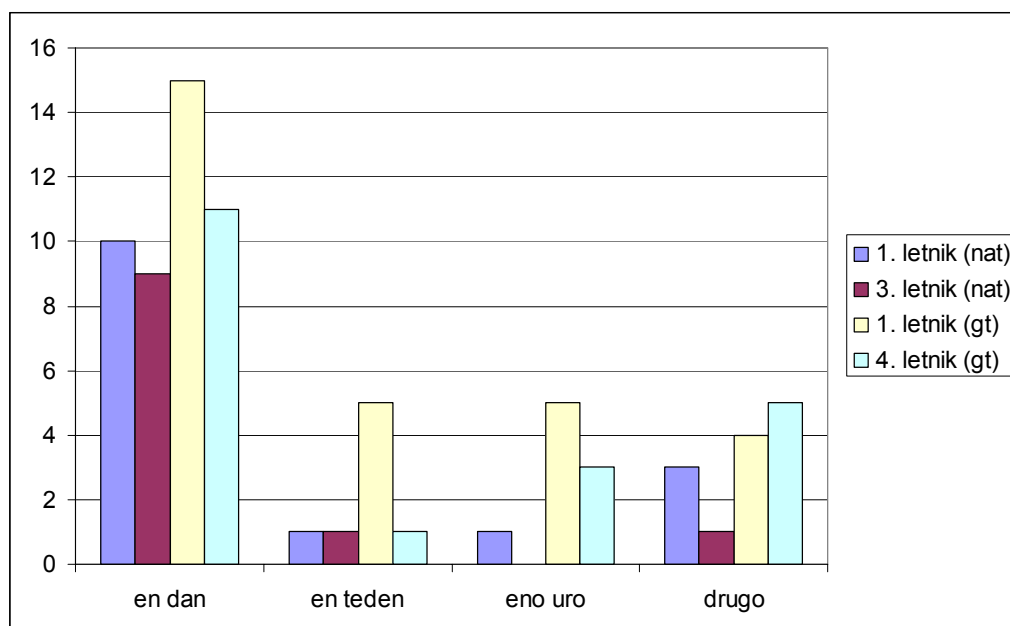
Možni odgovori so bili:

- a. en dan
- b. en teden
- c. eno uro
- d. drugo

Tabela 5: Čas za učenje 2

	št. dijakov	a		b		c		d	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	19	73,1%	2	7,7%	1	3,8%	4	15,4%
1. letnik	15	10	66,7%	1	6,7%	1	6,7%	3	20,0%
3. letnik	11	9	81,8%	1	9,1%	0	0,0%	1	9,1%
4-letni	49	26	53,1%	6	12,2%	8	16,3%	9	18,4%
1. letnik	29	15	51,7%	5	17,2%	5	17,2%	4	13,8%
4. letnik	20	11	55,0%	1	5,0%	3	15,0%	5	25,0%
SKUPAJ	75	45	60,0%	8	10,7%	9	12,0%	13	17,3%

Graf 6: Čas za učenje 2

Ponovno vidimo, da se dijaki učijo en dan in da menijo, da to zadostuje. Tako je odgovorila večina dijakov vseh letnikov in programov. Tokrat je več dijakov (17,3 %) izbralo možnost d, ker ocenjujejo, da za učenje potrebujejo več kot en dan in manj kot en teden.

3.1.7 Sedmo vprašanje: Kaj te najbolj moti med učenjem?

Ponujeni so bili naslednji odgovori:

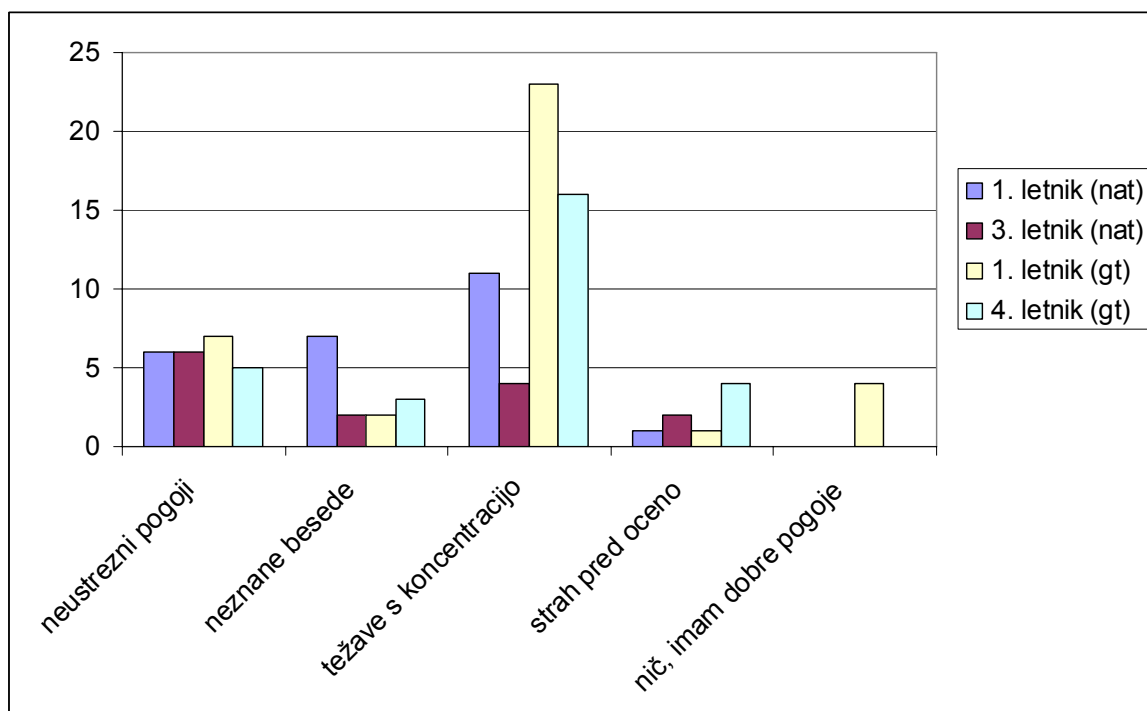
- a) neustrezni pogoji (hrup, neprimerna osvetlitev....)
- b) neznane besede v učbeniku, ki jih sploh ne razumem
- c) težko se zberem, misli mi uhajajo drugam
- d) strah, ker ne vem, kako bom pisal test, kako se bom izkazal pri ustnem ocenjevanju
- e) pri učenju me nič ne moti, imam dobre pogoje
- f) drugo: _____

Dijaki so lahko obkrožili več odgovorov, saj nas je zanimalo, kaj vse jih pri učenju moti. Ker ni nihče od dijakov izbral odgovora f, ga nismo uvrstili v tabelo in graf.

Tabela 6: Pogoji za učenje

	št. dijakov	a		b		c		d		e	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	12	46,2%	9	34,6%	15	57,7%	3	11,5%	0	0,0%
1. letnik	15	6	40,0%	7	46,7%	11	73,3%	1	6,7%	0	0,0%
3. letnik	11	6	54,5%	2	18,2%	4	36,4%	2	18,2%	0	0,0%
4-letni	49	12	24,5%	5	10,2%	39	79,6%	5	10,2%	4	8,2%
1. letnik	29	7	24,1%	2	6,9%	23	79,3%	1	3,4%	4	13,8%
4. letnik	20	5	25,0%	3	15,0%	16	80,0%	4	20,0%	0	0,0%
SKUPAJ	75	24	32,0%	14	18,7%	54	72,0%	8	10,7%	4	5,3%

Graf 7: Pogoji za učenje

Zanimivo je, da so – kljub temu, da je bilo na voljo več odgovorov – le štirje dijaki menili, da imajo dobre pogoje za učenje. Velika večina vprašanih (72 %) meni, da je njihova največja težava pri učenju nezmožnost dolgotrajne koncentracije, ker jim misli uhajajo drugam. Težava je simptomatična tudi za slabo branje, saj se takšni ljudje le težko dolgotrajno osredotočijo na brano besedilo in ga zato manj razumejo. Veliko dijakov (32 %) je menilo, da nimajo ustreznih pogojev za učenje. Vzorec je bil tu razporejen zelo enakomerno.

3.1.8 Osmo vprašanje: Kdo ti največkrat pomaga pri učenju?

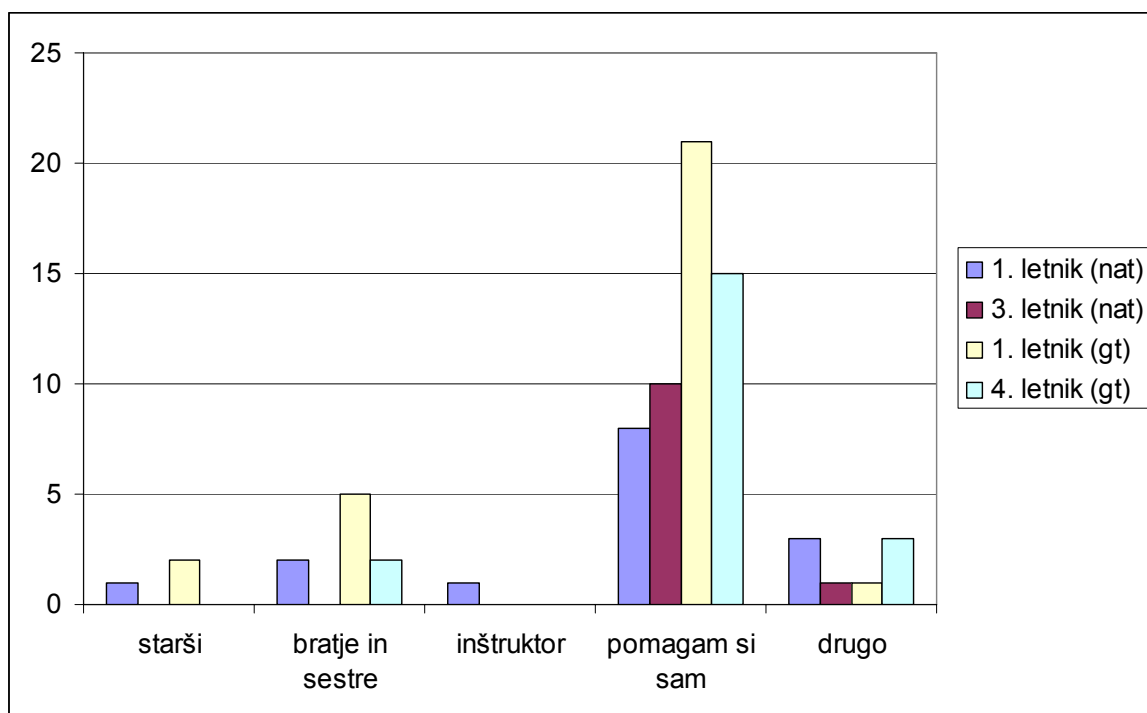
Možni so bili naslednji odgovori:

- a) starši
- b) bratje ali sestre
- c) inštruktor
- d) pri učenju si pomagam sam
- e) drugo: _____

Tabela 7: Pomoč pri učenju

	št. dijakov	a		b		c		d		e	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	1	3,8%	2	7,7%	1	3,8%	18	69,2%	4	15,4%
1. letnik	15	1	6,7%	2	13,3%	1	6,7%	8	53,3%	3	20,0%
3. letnik	11	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	10	90,9%	1	9,1%
4-letni	49	2	4,1%	7	14,3%	0	0,0%	36	73,5%	4	8,2%
1. letnik	29	2	6,9%	5	17,2%	0	0,0%	21	72,4%	1	3,4%
4. letnik	20	0	0,0%	2	10,0%	0	0,0%	15	75,0%	3	15,0%
SKUPAJ	75	3	4,0%	9	12,0%	1	1,3%	54	72,0%	8	10,7%

Graf 8: Pomoč pri učenju

Podatki nam povedo, da se dijaki učijo sami (72 %). Le redkim pri učenju pomagajo starši, kar je slabo. Čeprav bi pri teh letih dijaki v resnici že morali biti samostojni, rezultati prejšnjih vprašanj kažejo, da nimajo razvitih delovnih navad, zato bi jim kontrola in zunanja pomoč prišla prav. Tisti dijaki, ki so izbrali odgovor e (10,7%), so navadno navajali prijatelje in sorodnike.

3.1.9 Deveto vprašanje/naloga: Naštej vsaj dve učni bralni strategiji (načina, kako se učiš).

Prav nihče od anketiranih dijakov ni odgovoril na to vprašanje. Med anketiranjem so sicer vprašali, kaj so učne bralne strategije in se po krajšem premisleku odločili, da ne poznajo nobene. Vprašanje smo zasnovali tako, da bi videli, če je kdo sistematično razvijal učne bralne strategije, saj smo predpostavljali, da bi potem poznal tudi njihova imena. Na podlagi teh rezultatov smo ovrgli hipotezo, da dijak pozna vsaj dve učni bralni strategiji.

Rezultat je zaskrbljujoč, saj pove, da dijaki v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju na naši šoli ne poznajo nobene učne bralne strategije in so zato verjetno učno manj uspešni.

3.1.10 Deseto vprašanje: Kako ocenjuješ svoj način učenja?

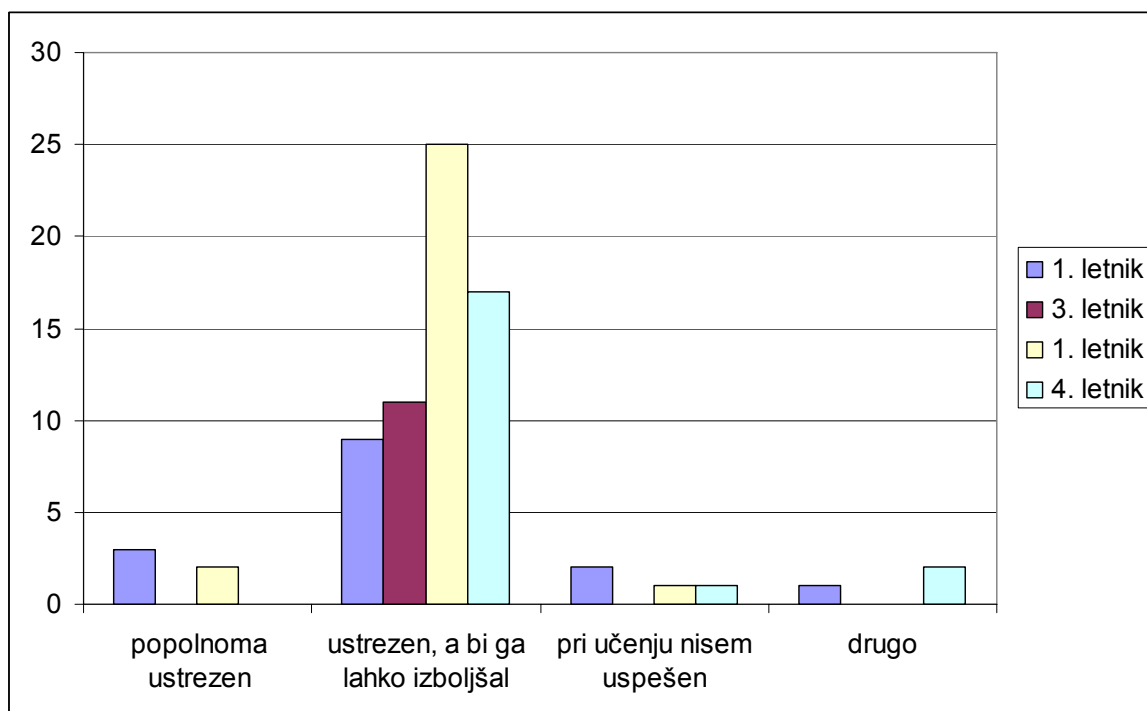
Dijaki so izbirali med naslednjimi odgovori:

- a) popolnoma ustrezen
- b) ustrezen, a bi ga lahko še izboljšal
- c) pri učenju nisem uspešen
- d) drugo: _____

Tabela 8: Ustreznost načina učenja

	št. dijakov	a		b		c		d	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	3	11,5%	20	76,9%	2	7,7%	1	3,8%
1. letnik	15	3	20,0%	9	60,0%	2	13,3%	1	6,7%
3. letnik	11	0	0,0%	11	100,0%	0	0,0%	0	0,0%
4-letni	49	2	4,1%	42	85,7%	2	4,1%	2	4,1%
1. letnik	29	2	6,9%	25	86,2%	1	3,4%	0	0,0%
4. letnik	20	0	0,0%	17	85,0%	1	5,0%	2	10,0%
SKUPAJ	75	5	6,7%	62	82,7%	4	5,3%	3	4,0%

Graf 9: Ustreznost načina učenja

Vidimo, da so dijaki s svojim načinom učenja sicer zadovoljni, a menijo, da bi ga lahko izboljšali. Rezultat se nam je zdel zanimiv, ker je prej večina dijakov odgovarjala, da se uči tik pred ocenjevanjem, da imajo težave s koncentracijo in podobno. A vendar je odgovor b logična izbira, saj ti dijaki večinoma niso niti neuspešni niti pretirano uspešni.

3.1.11 Enajsto vprašanje: Kaj storite, da bi izboljšali svojo učinkovitost pri učenju?

Možni odgovori:

- a) vadim branje in raziskujem nove učne strategije
- b) branju in učnim strategijam ne posvečam pozornosti
- c) drugo: _____

Tabela 9: Izboljšanje učne učinkovitosti

	št. dijakov	a		b		c	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	18	69,2%	7	26,9%	0	0,0%
1. letnik	15	9	60,0%	6	40,0%	0	0,0%
3. letnik	11	9	81,8%	1	9,1%	0	0,0%
4-letni	49	22	44,9%	16	32,7%	11	22,4%
1. letnik	29	17	58,6%	7	24,1%	5	17,2%
4. letnik	20	5	25,0%	9	45,0%	6	30,0%
SKUPAJ	75	40	53,3%	23	30,7%	11	14,7%

Dijaki torej največkrat skušajo izboljšati svojo učno učinkovitost, tako da vadijo branje in raziskujejo nove učne strategije (53,3 %). To vprašanje kaže presenetljiv rezultat, saj nihče od dijakov ni znal naštetih niti ene izmed strategij, ki naj bi jih proučevali. Čeprav smo pred anketo dijake prosili, naj v primeru, če obkrožijo odgovor *drugo*, navedejo, kako, teh odgovorov nismo prejeli. Visok je tudi odstotek tistih, ki branju in učenim strategijam ne posvečajo pozornosti (30,7 %). Ta rezultat je skladen bi lahko bil višji, saj so pri prejšnjem vprašanju dijaki odgovarjali, da so s svojim načinom učenja zadovoljni, a bi se ga dalo izboljšati.

3.1.12 Dvanajsto vprašanje: Kako bi ocenili pomen dobrega branja za učenje?

Dijaki so morali ob trditvi obkrožiti številko, pri čemer so števila pomenila:

- 1 – močno se ne strinjam
- 2 – ne strinjam se
- 3 – niti se ne strinjam niti se strinjam
- 4 – strinjam se
- 5 – močno se strinjam

Trditve:

- a) hitreje kot bereš uspešnejši si
- b) bralna spretnost ne vpliva na učni uspeh
- c) zadovoljen sem s svojo bralno spretnostjo
- d) rad bi boljše bral
- e) branje je pomembno
- f) z branjem bi izboljšal svoj uspeh
- g) branje sprošča

Tabela 10: Pomen bralne hitrosti - trditev a

	št. dijakov	1		2		3		4		5	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	9	34,6%	3	11,5%	5	19,2%	5	19,2%	3	11,5%
1. letnik	15	7	46,7%	1	6,7%	1	6,7%	3	20,0%	3	20,0%
3. letnik	11	2	18,2%	2	18,2%	4	36,4%	2	18,2%	0	0,0%
4-letni	49	17	34,7%	11	22,4%	12	24,5%	7	14,3%	2	4,1%
1. letnik	29	8	27,6%	7	24,1%	7	24,1%	5	17,2%	2	6,9%
4. letnik	20	9	45,0%	4	20,0%	5	25,0%	2	10,0%	0	0,0%
SKUPAJ	75	26	34,7%	14	18,7%	17	22,7%	12	16,0%	5	6,7%

Vidimo, da se večina dijakov ne strinja s trditvijo, da je hitrost branja povezana z uspehom. Kar 76,1% anketiranih je trditev ocenilo s 3 ali manj. Dijaki torej ne vidijo povezave med bralno hitrostjo in uspehom.

Tabela 11: Vpliv bralne spretnosti na učni uspeh - trditev b

	št. dijakov	1		2		3		4		5	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	5	19,2%	2	7,7%	10	38,5%	3	11,5%	5	19,2%
1. letnik	15	4	26,7%	1	6,7%	6	40,0%	0	0,0%	4	26,7%
3. letnik	11	1	9,1%	1	9,1%	4	36,4%	3	27,3%	1	9,1%
4-letni	49	16	32,7%	6	12,2%	12	24,5%	12	24,5%	3	6,1%
1. letnik	29	10	34,5%	3	10,3%	5	17,2%	8	27,6%	3	10,3%
4. letnik	20	6	30,0%	3	15,0%	7	35,0%	4	20,0%	0	0,0%
SKUPAJ	75	21	28,0%	8	10,7%	22	29,3%	15	20,0%	8	10,7%

Dijaki se bolj en strinjajo kot strinjajo s trditvijo, da bralna spretnost ne vpliva na učni uspeh. Čeprav bralne spretnosti ne razvijajo načrtno, vedo, da lahko pripomore k boljšemu uspehu.

Tabela 12: Zadovoljnost z bralno spretnostjo – trditev c

	št. dijakov	1		2		3		4		5	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	1	3,8%	1	3,8%	7	26,9%	10	38,5%	6	23,1%
1. letnik	15	1	6,7%	1	6,7%	3	20,0%	4	26,7%	6	40,0%
3. letnik	11	0	0,0%	0	0,0%	4	36,4%	6	54,5%	0	0,0%
4-letni	49	1	2,0%	1	2,0%	12	24,5%	21	42,9%	14	28,6%
1. letnik	29	0	0,0%	0	0,0%	7	24,1%	12	41,4%	10	34,5%
4. letnik	20	1	5,0%	1	5,0%	5	25,0%	9	45,0%	4	20,0%
SKUPAJ	75	2	2,7%	2	2,7%	19	25,3%	31	41,3%	20	26,7%

Vidimo lahko, da je večina dijakov zadovoljna s svojo bralno spretnostjo. Žal ostali podatki kažejo, da je to zadovoljnost neutemeljena.

Tabela 13: Želja po boljšem branju – trditev d

		1		2		3		4		5	
	št. dijakov	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	4	15,4%	4	15,4%	2	7,7%	5	19,2%	10	38,5%
1. letnik	15	4	26,7%	2	13,3%	0	0,0%	2	13,3%	7	46,7%
3. letnik	11	0	0,0%	2	18,2%	2	18,2%	3	27,3%	3	27,3%
4-letni	49	5	10,2%	10	20,4%	5	10,2%	14	28,6%	15	30,6%
1. letnik	29	3	10,3%	6	20,7%	3	10,3%	7	24,1%	10	34,5%
4. letnik	20	2	10,0%	4	20,0%	2	10,0%	7	35,0%	5	25,0%
SKUPAJ	75	9	12,0%	14	18,7%	7	9,3%	19	25,3%	25	33,3%

Skoraj 60% dijakov se je strinjalo s trditvijo, da bi radi boljše brali. Rezultat je zanimiv, saj so v prejšnjih vprašanih odgovarjali, da so zadovoljni s svojim načinom učenja. Pri odgovorih na to trditev je zanimivo tudi, da le 12 odstotkov vseh vprašanih ne čuti želje po boljšem branju.

Tabela 14: Pomembnost branja – trditev e

		1		2		3		4		5	
	št. dijakov	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	0	0,0%	1	3,8%	4	15,4%	1	3,8%	18	69,2%
1. letnik	15	0	0,0%	0	0,0%	1	6,7%	1	6,7%	13	86,7%
3. letnik	11	0	0,0%	1	9,1%	3	27,3%	0	0,0%	5	45,5%
4-letni	49	1	2,0%	0	0,0%	3	6,1%	16	32,7%	29	59,2%
1. letnik	29	1	3,4%	0	0,0%	2	6,9%	6	20,7%	20	69,0%
4. letnik	20	0	0,0%	0	0,0%	1	5,0%	10	50,0%	9	45,0%
SKUPAJ	75	1	1,3%	1	1,3%	7	9,3%	17	22,7%	47	62,7%

Rezultati kažejo, da se dijaki zavedajo pomena branja. Več kot 80 % jih je obkrožilo 4 ali 5, kar pomeni, da je zanje branje pomembno. Glede na to, da se dijaki zavedajo pomena branja in da bi mnogi svoje branje radi izboljšali, bi lahko razmislili o možnosti, da bi tem dijakom ponudili možnost, da izven šolskega pouka razvijajo svoje bralne in učne spretnosti.

Tabela 15: Mnenje o vplivu branja na učni uspeh – trditev f

	št. dijakov	1		2		3		4		5	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	1	3,8%	4	15,4%	7	26,9%	5	19,2%	7	26,9%
1. letnik	15	1	6,7%	3	20,0%	3	20,0%	3	20,0%	5	33,3%
3. letnik	11	0	0,0%	1	9,1%	4	36,4%	2	18,2%	2	18,2%
4-letni	49	5	10,2%	2	4,1%	18	36,7%	16	32,7%	8	16,3%
1. letnik	29	4	13,8%	1	3,4%	11	37,9%	7	24,1%	6	20,7%
4. letnik	20	1	5,0%	1	5,0%	7	35,0%	9	45,0%	2	10,0%
SKUPAJ	75	6	8,0%	6	8,0%	25	33,3%	21	28,0%	15	20,0%

Le 20 % vseh dijakov se s to trditvijo popolnoma strinja. Po drugi strani pa je res, da jih je le 16 % obkrožilo možnosti 1 ali 2. Načeloma se dijaki še strinjajo, da lahko branje vpliva na učni uspeh, a to prepričanje ni tako močno, saj jih je kar 33,3 % o vplivu neodločenih.

Tabela 16: Branje sprošča

	št. dijakov	1		2		3		4		5	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	2	7,7%	4	15,4%	8	30,8%	3	11,5%	6	23,1%
1. letnik	15	2	13,3%	1	6,7%	8	53,3%	1	6,7%	2	13,3%
3. letnik	11	0	0,0%	3	27,3%	0	0,0%	2	18,2%	4	36,4%
4-letni	49	15	30,6%	9	18,4%	9	18,4%	8	16,3%	8	16,3%
1. letnik	29	10	34,5%	7	24,1%	3	10,3%	6	20,7%	3	10,3%
4. letnik	20	5	25,0%	2	10,0%	6	30,0%	2	10,0%	5	25,0%
SKUPAJ	75	17	22,7%	13	17,3%	17	22,7%	11	14,7%	14	18,7%

Mnenje dijakov je bilo tukaj najbolj deljeno. Pri vseh možnostih se skupni odgovori gibljejo med približno 15 in 20 odstotki. Žal je veliko dijakov ocenilo svoje strinjanje s trditvijo, da branje sprošča s 3 ali manj, kar pomeni, da se z njo pretežno ne strinjajo.

3.1.13 Trinajsto vprašanje: Koliko knjig približno prebereš v enem šolskem letu (poleg knjig za domače branje)?

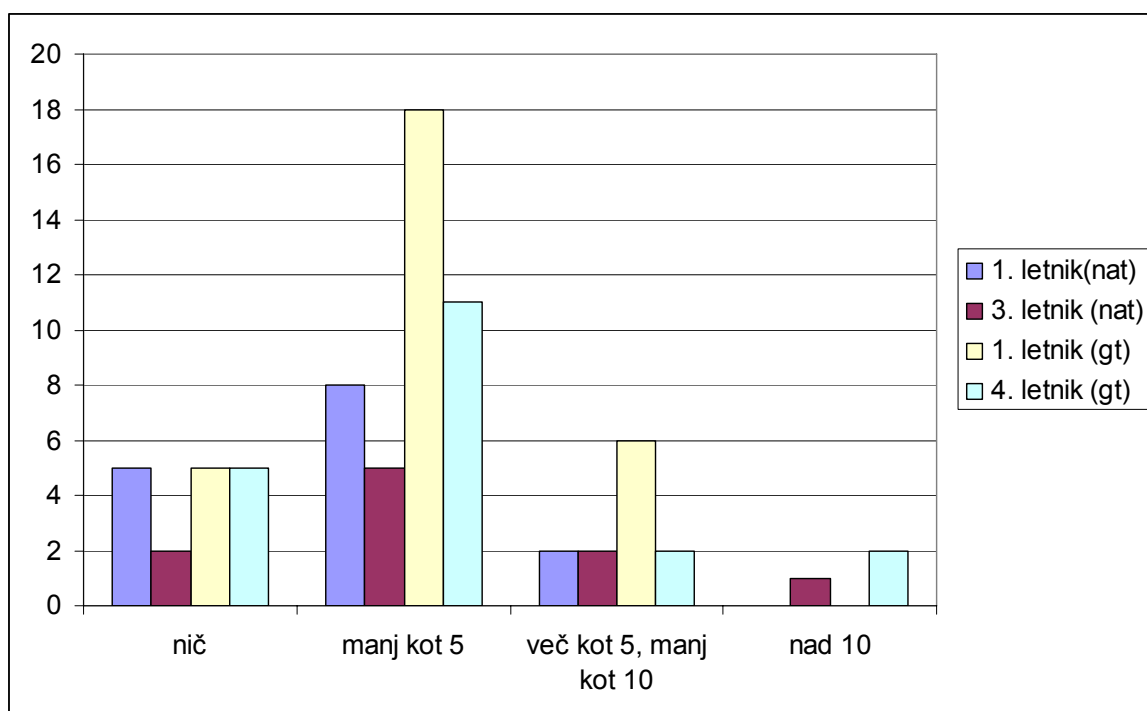
Možni odgovori:

- a) 0
- b) manj kot 5
- c) več kot 5, toda manj kot 10
- d) med 10

Tabela 17: Število prebranih knjig po lastni izbiri

	št. dijakov	a		b		c		d	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	7	26,9%	13	50,0%	4	15,4%	1	3,8%
1. letnik	15	5	33,3%	8	53,3%	2	13,3%	0	0,0%
3. letnik	11	2	18,2%	5	45,5%	2	18,2%	1	9,1%
4-letni	49	10	20,4%	29	59,2%	8	16,3%	2	4,1%
1. letnik	29	5	17,2%	18	62,1%	6	20,7%	0	0,0%
4. letnik	20	5	25,0%	11	55,0%	2	10,0%	2	10,0%
SKUPAJ	75	17	22,7%	42	56,0%	12	16,0%	3	4,0%

Graf 10: Število prostovoljno prebranih knjig po lastni izbiri

Podatek o številu prebranih knjig je zgovoren. Kar 78,7 % dijakov prebere nič ali manj kot 5 knjig na leto posvoji izbiri. To pove, da je zgolj domače branje tisto, ki pripravi dijake k branju. Dijakom naše šole torej poleg učnih manjka tudi bralnih navad.

3.1.14 Štirinajsta naloga: Test hitrosti branja

za to nalogo smo izbrali besedilo Zlatorog. Besedilo ni zahtevno, zato smo pričakovali višje rezultate. Dijaki so besedilo začeli brati na znak. Med branjem smo merili čas. Vsako minuto so dijaki s črto označili mesto v besedilu, do koder so prebrali. Tako smo dobili hitrosti branja za vsako minuto posebej. Tabela prikazuje posamezne hitrosti, razdeljene po minutah. dijaki so brali različno hitro. Večinoma ni nihče prebral besedila prej kot v treh minutah, zato smo tudi računali povprečno

hitrost branja in mediano za prve tri minute.

V strokovni literaturi, ki smo jo pregledali, smo našli številne različne pričakovane povprečne hitrosti pri bralcih. Zato so se razlikovale tudi tabele za klasifikacijo bralcev po hitrosti. Odločili smo se oblikovati svojo razdelitev in v njej upoštevati ostale. Pri tem smo upoštevali navedbo Sonje Pečjak (1993: 115), da učenec ob koncu osnovne šole prebere okoli 185 besed na minuto.

	Hitrost branja (besede/min)
Slab, neizurjen bralec	do 180
Povprečen bralec	180-220
Dober bralec	nad 220

Besedilo, ki smo ga izbrali, ni bilo težko. Za lahko branje se meje pričakovanega povprečja gibljejo med 240 in 260 besedami na minuto (prim. Pečjak 1993: 25) za odrasle bralce. Za osnovnošolske otroke so meje nižje: podpovprečni bralci naj bi brali do 122 besed na minuto, povprečni do 182, nadpovprečni pa nad 183. (prim. Picek 1996/1997)¹³ Ker so dijaki starejši, verjamemo, da naj bi se njihova hitrost približala pričakovani za odrasle bralce. Meje za normalno branje (daljši časopisni članki, poklicna literatura, poslovni članki ...) se gibljejo med 130 in 180 besedami na minuto. 180 besed na minuto se nam je zdela primerna meja za delitev podpovprečnih od povprečnih bralcev. Hitrost nad 220 besed na minuto pa je že nadpovprečna.

¹³ Tabela je bila uporabljena za analizo hitrosti branja v petem razredu osnovne šole.

Tabela 18: Hitrost branja (1. letnik, štiriletni program)

Spol	Število prebranih besed v minuti				Skupaj
	1	2	3	4	
1	158	164	203	154	679
2	106	143	136	160	545
3	141	120	163	170	594
4	174	165	200	140	679
5	227	144	172	136	679
6	133	128	118	124	503
7	193	167	200	119	679
8	120	129	141	155	545
9	172	168	133	149	622
10	138	110	112	107	467
11	178	152	163	186	679
12	183	333	163		679
13	116	145	113	115	489
14	183	188	189	119	679
15	227	180	187	85	679
16	174	64	187	254	679
17	163	152	185	166	666
18	106	158	333	82	679
19	163	122	147	142	574
20	183	175	177	117	652
21	141	140	140	156	577
22	103	106	117	230	556
23	227	196	207	49	679
24	170	160	159	140	629
25	255	272	152		679
26	174	169	175	161	679
27	138	139	144	258	679
28	148	120	134	147	549
29	174	180	191	152	697
Povprečje	164,41	158,24	166,93		163,20
Mediana	170	152	163		163
MIN	103	64	112		64
MAX	255	333	333		333

Vidimo, da skupna povprečna hitrost znaša 163,2 besede na minuto, kar razred uvršča med slabe bralce, četudi bi za razdelitev uporabili najugodnejšo povprečno hitrost, ki smo jo našli v strokovni literaturi. Tudi mediana jih uvršča v to skupino. Najvišja zajeta hitrost branja je bila 333 besed na minuto, kar je zelo hitro – tako hitro, da lahko podvomimo v rezultat, saj so rezultati v ostalih minutah povprečni. Najnižja hitrost je bila 64 besede na minuto, kar pa je zelo slabo.

Tabela 19: Hitrost branja (1. letnik, triletni program)

Spol	Število prebranih besed v minuti				Skupaj
	1	2	3	4	
1	148	125	159	156	588
2	201	189	274	15	679
3	211	163	165	143	682
4	289	317	73 /		679
5	249	231	199 /		679
6	164	139	154	172	629
7	159	160	161	144	624
8	125	160	163	162	610
9	235	155	211	78	679
10	106	112	156	158	532
11	148	110	128	247	633
12	255	337	87 /		679
13	179	194	208	98	679
14	133	197	120	146	596
15	210	186	181	102	679
Povprečje	175,81	185,00	162,60		178,36
Mediana	179	163	161		163
MIN	106	110	73		73
MAX	289	337	274		337

Iz tabele lahko razberemo, da se dijaki uvrščajo blizu spodnje meje povprečnega bralca, kar je rezultat, s katerim nikakor ne moremo biti zadovoljni, saj obstaja velika verjetnost, da bodo imeli dijaki prvih letnikov zaradi slabše razvite bralne spretnosti težave priučenju.

Tabela 20: Hitrost branja (3. letnik, triletni program)

Spol	Število prebranih besed v minuti				Skupaj
	1	2	3	4	
1	163	167	197	152	679
2	158	149	150	151	608
3	156	199	169	140	664
4	213	238	228 /		679
5	218	215	191	55	679
6	198	176	178	127	679
7	154	131	178	176	639
8	349	311	19 /		679
9	168	169	182	160	679
10	148	159	142	161	610
11	169	147	165	198	679
Povprečje	174,58	187,36	178,00		180,42
Mediana	168	169	178		169
MIN	148	131	142		131
MAX	349	311	228		349

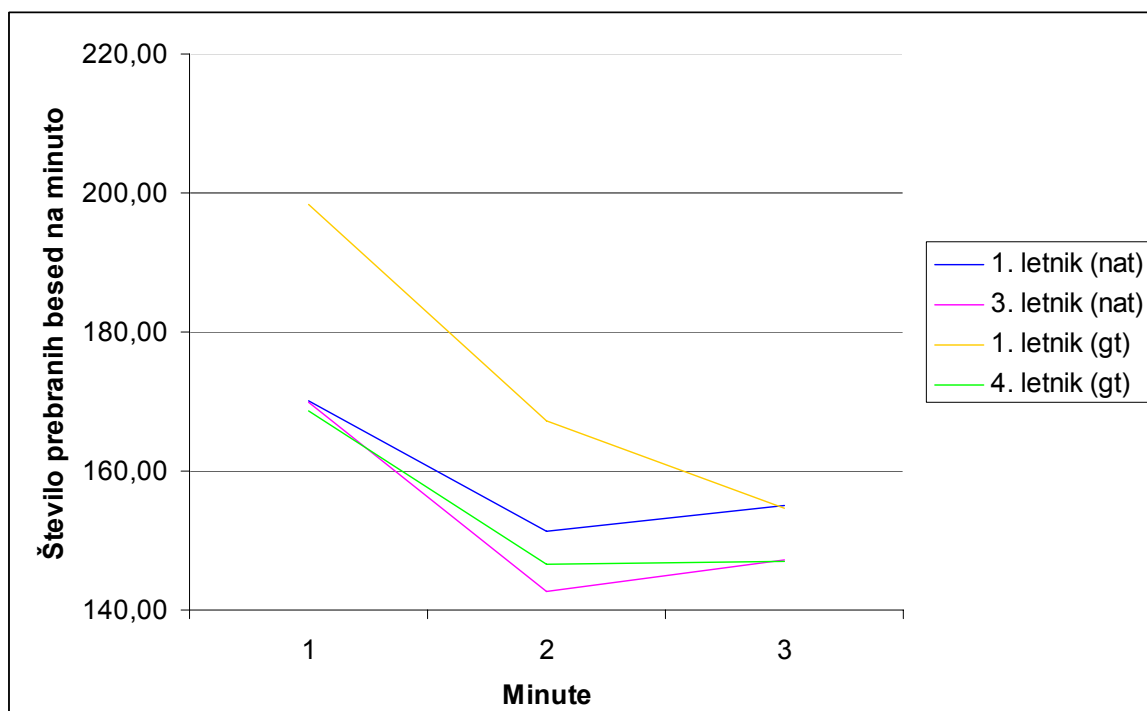
Tudi v tem razredu je povprečna bralna hitrost primerljiva z ostalimi razredi, torej na meji med povprečnim in podpovprečnim bralcem.

Tabela 21: Hitrost branja (4. letnik, štiriletni program)

Spol	Število prebranih besed v minuti				Skupaj
	1	2	3	4	
1	187	198	197	97	679
2	209	205	174	91	679
3	197	152	235	95	679
4	285	271	123 /		679
5	168	206	305 /		679
6	191	196	185	107	679
7	349	275	55 /		679
8	246	186	214	33	679
9	178	137	155	136	606
10	144	140	140	252	676
11	334	228	117 /		679
12	365	212	102 /		679
13	120	101	109	264	594
14	97	121	118	96	432
15	218	246	215 /		679
16	154	131	67	153	505
17	241	149	241	48	679
18	141	123	121	151	536
19	170	168	187	154	679
20	160	114	138	148	560
Povprečje	207,70	177,95	182,27		181,85
Mediana	189	177	179,5		176
MIN	97	101	67		67
MAX	365	275	305		365

Vidimo, da se četrti letniki sicer uvrstijo med povprečne bralce, a je razlika med njimi in ostalimi razredi minimalna.

Graf 11: Gibanje povprečnih bralnih hitrosti

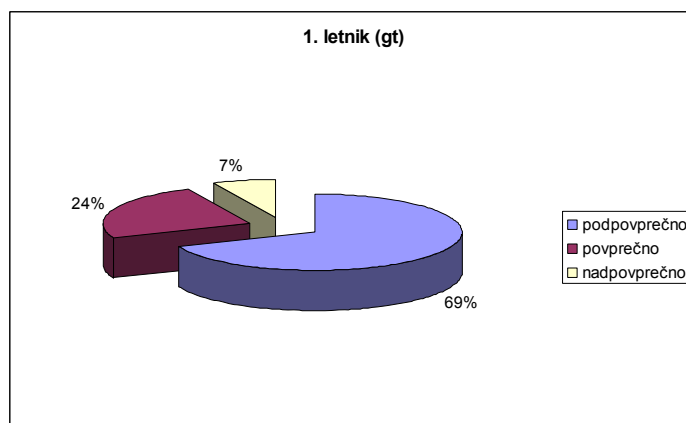
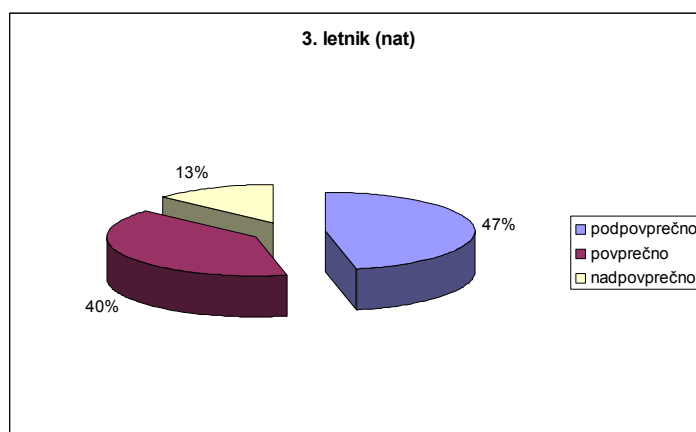
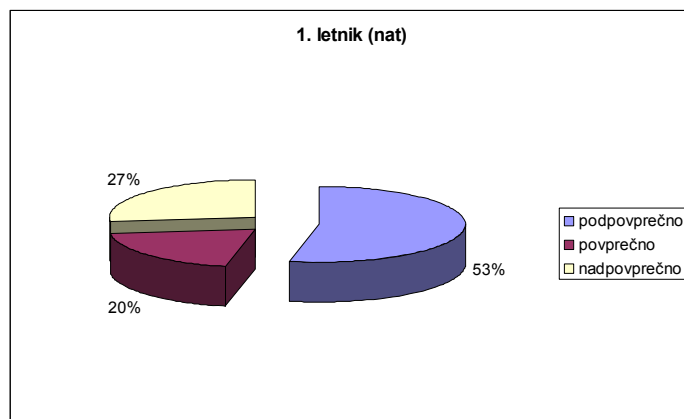

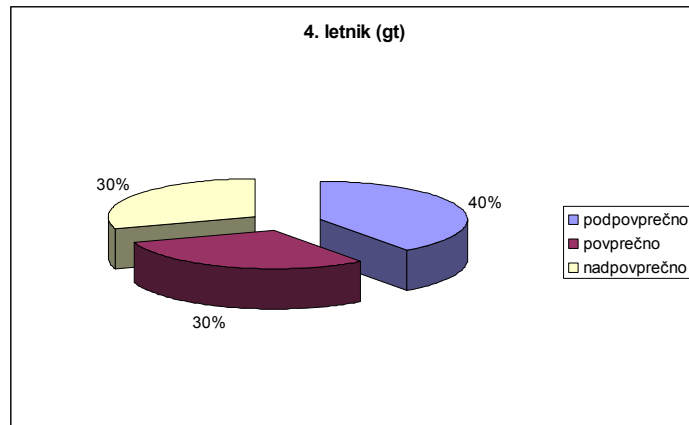
Najboljše so se odrezali dijaki 1. letnika štiriletnega programa. Vzorci so razdeljeni podobno, saj je hitrost pri vseh dosegla najvišje vrednosti v prvi minuti branja, v večini je dosegla minimum v drugi minuti in se – razen pri 1. letniku (gt) – ter se v tretji minuti rahlo zvišala.

Tabela 22: Razdelitev dijakov glede na povprečno bralno hitrost

	1. letnik (nat)	3. letnik (nat)	1. letnik (gt)	4. letnik (gt)
podpovprečno	8	7	20	8
povprečno	3	6	7	6
nadpovprečno	4	2	2	6

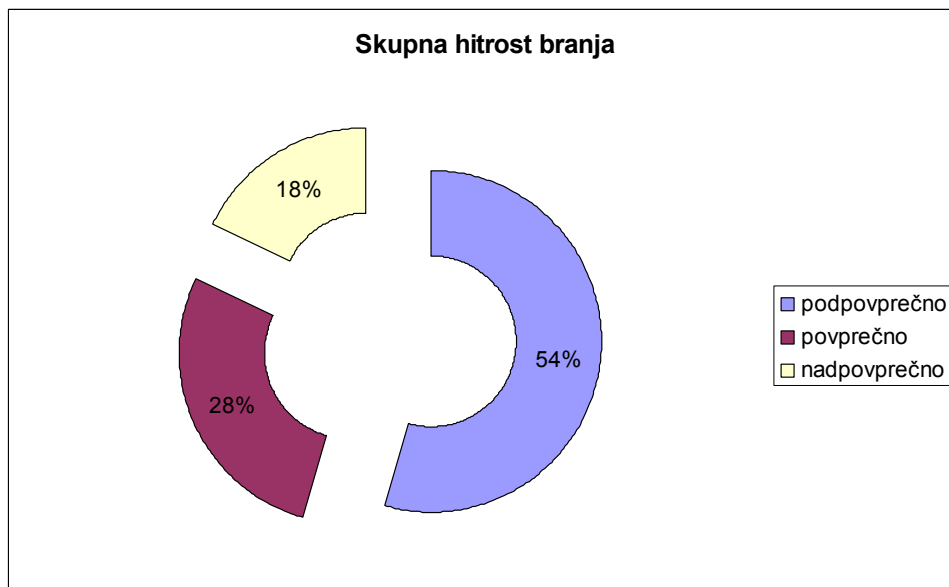
Grafi 12–15: Hitrost branja po razredih

Iz tabele in grafov razberemo, da več kot polovica vseh dijakov bere podpovprečno.

Graf 16: Skupna hitrost branja

Graf prikazuje, da večina dijakov v anketnem vzorcu bere s podpovprečno hitrostjo.

3.1.15 Naloga 15–19: Test bralnega razumevanja

Naloga so preverjale bralno razumevanje. Šteje se, da je branje funkcionalno, če je vsaj 75 % odgovorov pravih. Tabela prikazuje razporeditev odgovorov. Zadnji stolpec prikazuje odstotek dijakov, ki so brali premalo natančno.

Tabela 23: Funkcionalnost branja

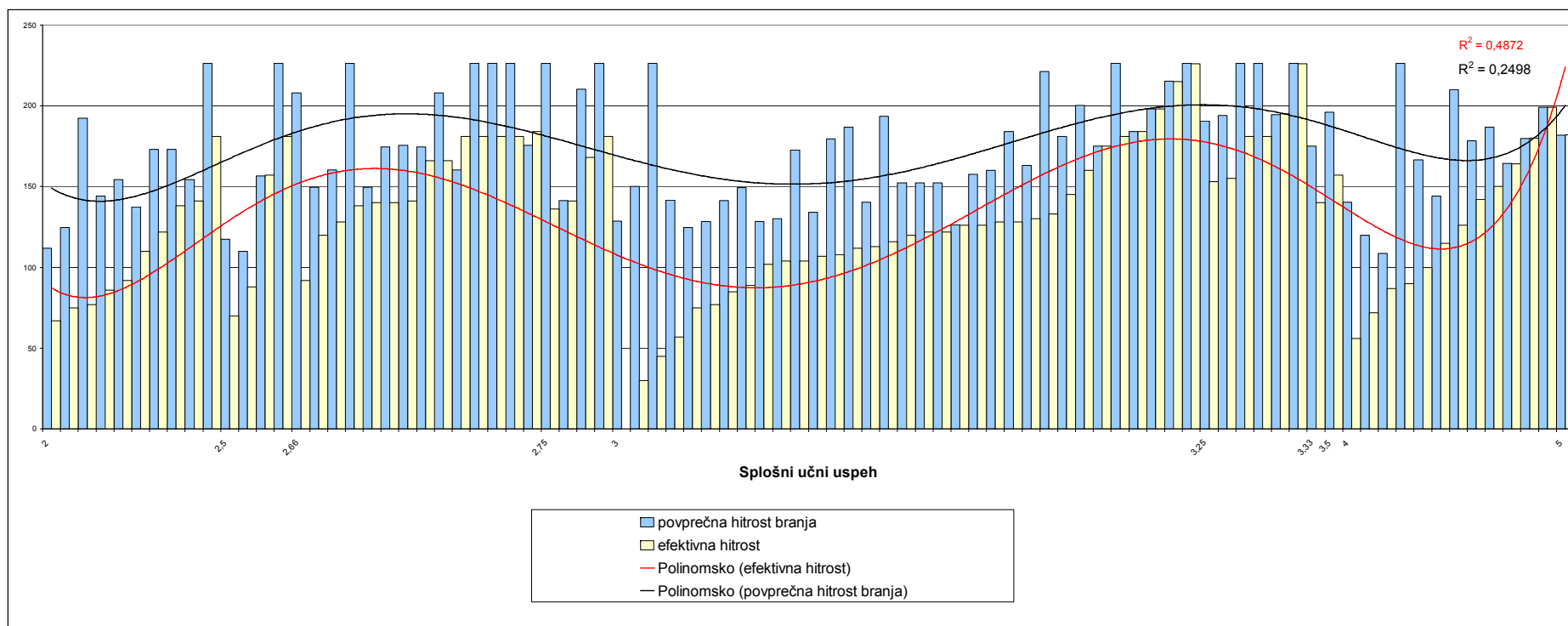
	št. dijakov	0 napak		1 napaka		2 napaki ali več	
		število	odstotek	število	odstotek	število	odstotek
3-letni	26	1	3,8%	13	50,0%	12	46,2%
1. letnik	15	0	0,0%	4	26,7%	11	73,3%
3. letnik	11	1	9,1%	9	81,8%	1	9,1%
4-letni	49	13	26,5%	23	46,9%	13	26,5%
1. letnik	29	8	27,6%	11	37,9%	10	34,5%
4. letnik	20	5	25,0%	12	60,0%	3	15,0%
SKUPAJ	75	14	18,7%	36	48,0%	25	33,3%

Vidimo, da je zelo malo dijakov rešilo test brez napak (18,7 %). Kar 33,3% je takšnih, da njihovo branje ni bilo funkcionalno, zato moramo rezultate merjenja hitrosti branja jemati z zadržki, saj kar pri tretjini anketiranih dijakov branje ni bilo funkcionalno. Skoraj polovica dijakov je naredila vsajeno napako in se tako nevarno približala meji funkcionalnega branja (dosegli so 80 % pravih odgovorov). Branje anketnega vzorca gotovo ni tako dobro, da bi lahko bili z njim zadovoljni. Zanimivo je, da so dijaki prvih letnikov brali bistveno slabše kot dijaki, ki šolanje zaključujejo.

3.1.16 Povezava med splošnim učnim uspehom in bralno hitrostjo

Podatke iz ankete smo uredile tako, da smo lahko primerjale, kako hitro so brali dijaki in hkrati opazovali njihov splošni učni uspeh. Pri prvih letnikih obeh programov smo podatke razvrstili glede na uspeh v zadnjem razredu osnovne šole, pri višjih letnikih pa smo izračunali povprečje (zadnjega razreda osnovne šole in zaključenih letnikov srednje). Graf prikazuje razdelitev celotnega vzorca.

Graf 17: Povezava med splošnim učnim uspehom in bralno hitrostjo

Iz grafa razberemo, da so se hitrosti izredno razlikovale. Vzorec je zelo neurejen in ne kaže posebnega trenda. A vendar

polinomski¹⁴ trendni črti pokažeta rahlo gibanje navzgor. Obe črti sta relativno skladni, le da je hitrost branja višja od efektivne hitrosti, kar pa je razumljivo in pričakovano. R^2 vrednosti sta zaradi izjemno razgibanega vzorca zelo oddaljeni od vrednosti 1, ki bi pomenila popolno zanesljivost trenda, a menimo, da osnovno zakonitost rasti vendarle prikazujeta. Za izračun efektivne hitrosti branja smo vzeli formulo

(povprečno število besed v minuti x % pravilnih odgovorov)

100

Menimo, da graf prikazuje povezavo med bralno spretnostjo in učnim uspehom. Med analizo ankete smo spoznali, da bi moralo biti vprašanj iz razumevanja besedila več, da bi lahko natančneje izračunali efektivno bralno hitrost. Vprašanj je bilo namreč samo pet, zato je vsak napačen odgovor pomenil 20 odstotkov razumevanja. Da bi bila stopnja razumevanja prebranega besedila večja, bi moralo biti vprašanj več, prav tako pa bi morala preverjati različne nivoje razumevanja.¹⁵

V veliko pomoč pri tem vprašanju je bila že opravljena raziskava, ki jo je opravila Sonja Pečjak leta 2005. V njej je sodelovalo 2355 slovenskih učencev in 276 učiteljev. Avtorica je ugotovila, da tisti učitelji, ki poznajo pomen razvijanja bralnih zmožnosti in poznajo bralne učne strategije, svoje učence večkrat in bolj strokovno spodbujajo k razvijanju bralne zmožnosti. Njihovi učenci zato dosegajo opazno višje bralne rezultate.

¹⁴ Polinomska trendna črta je krivulja, ki se uporablja pri nestalnih podatkih. Uporabna je na primer za analizo dobičkov in izgub pri velikem nizu podatkov. Vrstni red polinoma lahko določa število nestalnosti podatkov ali pa število ovinkov (hrbi in doline) na krivulji (<http://office.microsoft.com/sl-si/help/HP052623211060.aspx>; 17. 2. 2007)

¹⁵ Več o tem v Pečjak, 1993: 56.

4 SKLEP

S teoretičnim in empiričnim raziskovalnim delom smo zbrali veliko količino podatkov, s katerimi lahko presojamo v začetku postavljene hipoteze.

Prva hipoteza: *Dijaki, ki boljše berejo, so v šoli uspešnejši.*

Predvidevali smo, da so dijaki, ki boljše berejo, v šoli uspešnejši. Raziskava je pokazala, da so nekateri dijaki sicer dosegali visoke stopnje bralne hitrosti, a je bilo na račun hitrosti okrnjeno razumevanje branega besedila. Iz grafa 16 lahko razberemo, da so dijaki z višjim splošnim učnim uspehoma pri branju hitrejši in natančnejši, zato lahko hipotezo **potrdimo**.

Druga hipoteza: *Dijaki so zmožni v minuti tiho prebrati več kot 200 besed.*

Hitrost branja smo merili z branjem lažjega umetnostnega besedila. Merili smo minutne intervale, dijaki pa so vsako minuto v besedilu označili mesto, do koder so prebrali. Povprečne vrednosti hitrosti niso v nobenem razredu dosegle 200 besed na minuto. Res je bilo nekaj posameznikov, ki so včasih 200 besed presegli, a jih je bilo le za vzorec. Za skupno povprečje lahko rečemo, da je prej podpovprečno kot povprečno. Mediana v vseh razredih se giblje med 160 in 180, zato lahko z gotovostjo trdimo, da vsaj polovica dijakov bere počasneje. Hipotezo lahko **ovržemo** z dodatkom, da so v vzorcu tudi dijaki dosegajo hitrost 200 besed na minuto.

Tretja hipoteza: *Dijaki prebrano besedilo ustrezno razumejo.*

Rezultati so pokazalo, da bralne hitrosti formalno ustrezajo pričakovani stopnji razumevanja. Kar 33,3 % dijakov ni doseglo pričakovane 75-odstotne stopnje razumevanja. Brez napake je vprašanja rešilo le 18 % dijakov. A ker je več kot polovica dijakov test rešila nad 80 odstotki, lahko hipotezo **potrdimo**.

Četrta hipoteza: *Dijak pozna vsaj dve učni bralni strategiji.*

Na podlagi odgovorov lahko to hipotezo popolnoma **ovržemo**, saj nihče od anketiranih dijakov ni navedel niti ene same učne bralne strategije.

Peta hipoteza: *Dijak v srednji šoli izboljšajo bralno spretnost.*

Hipotezo, da dijaki v šoli razvijejo bralno spretnost lahko **potrdimo**, saj je v obeh zaključnih letnikih odstotek dijakov, ki berejo podpovprečno hitro najnižji, prav tako je najnižji odstotek tistih, ki so v testu razumevanja prebranega besedila naredili dve napaki ali več.

Šesta hipoteza: *Dijak bralne spretnosti ne razvijajo načrtno.*

Dijaki so sicer odgovorili, da skušajo svojo učno učinkovitost izboljšati z razvijanjem branja, a so poznejši odgovori pokazali, da ne vidijo povezave med bralno spretnostjo in učnim uspehom, prav tako pa pravijo, da bi radi boljše brali. Največ jih letno prebere manj kot pet knjig, naštetih pa ne znajo nobene učne bralne strategije. Pomena branja se zavedajo, a rezultati kažejo, da ga ne razvijajo načrtno. Zato hipotezo **potrdimo**.

Sedma hipoteza: *Dijak branju ne pripisujejo veliko pomena.*

Hipotezo **ovržemo**, saj se je 80 odstotkov dijakov močno strinjalo ali strinjalo s trditvijo, da je branje pomembno.

Osma hipoteza: *Dijak se učijo iz zvezkov in učbenikov.*

Hipotezo lahko **potrdimo le delno**, saj se kar 60 odstotkov dijakov uči iz zvezka, iz učbenika pa se uči le dobrih 9 odstotkov.

Deveta hipoteza: *Dijak se učijo sproti.*

Sproti se uči le 12 % dijakov, zato hipotezo **ovržemo**.

Deseta hipoteza: *Dijak se učijo eno do dve uri na dan.*

To vrednost je izbrala le tretjina dijakov, zato lahko hipotezo **ovržemo**.

5 MOŽNOSTI NADALJNJEGA RAZISKOVANJA

Raziskovalna naloga je nam je odprla številne povezave, za katere menimo, dabi jih bilo še zanimivo obdelati. Predvsem bi lahko pregledali korelacije med posameznimi spremenljivkami. Analizirali bi lahko, kako se je v srednji šoli spremenil učni uspeh slabim in kako dobrim bralcem, ali na bralne rezultate vpliva spol, kako na bralno hitrost vplivajo učne navade, kako razmere ... Že naša anketa zadostuje za osnovne primerjave, ki jih v svoje raziskovalno delo to leto nismo vključili.

Menimo, da bo tema pritegnila še druge raziskovalce, saj trdno verjamemo, da je branje pot do uspeha.

6 ZAKLJUČEK

V teoretičnem delu smo spoznali dela in mnenja številnih strokovnjakov, ki utemeljujejo pomen bralne spretnosti za učni uspeh in življenjske naloge. Ko smo preverjali stališča in spretnosti dijakov, smo prišli do zanimivih ugotovitev. V izbranem vzorcu dijaki o sebi večinoma menijo, da je njihov način dela v šoli ustrezen, s svojim načinom učenja so sicer zadovoljni, a menijo, da bi ga lahko še

izboljšali. Zavedajo se, da je branje z njih pomembno in odgovarjajo, da bi svojo uspešnost skušali izboljšati z branjem. Po drugi strani pa vidimo, da so učne navade anketiranega vzorca šibke. Večina dijakov se uči zadnji dan pred ocenjevanjem. Za učenje pravijo, da porabijo en dan, tik pred testom ali spraševanjem. Učijo se manj kot eno uro na dan, kot svojo največjo težavo pa navajajo motnje v koncentraciji. Učijo se sami, pomoč je redka. Kadar jim kdo pomaga, so to pretežno bratje ali sestre ter prijatelji, starši in inštruktorji redko. Pri učenju ne uporabljajo učnih bralnih strategij niti jih ne poznajo. Na leto preberejo manj kot 5 knjig. Hitrost branja je pri večini dijakov podpovprečna, dosegajo pa 80-odstotno natančnost. Iz teh ugotovitev sledi, da se dijaki sicer zavedajo pomena bralnih spretnosti za učni uspeh, da so teoretično celo pripravljeni razvijati svojo bralno spretnost, a rezultati kažejo, da pri tem niso uspešni. Skupna analiza je pokazala, da so uspešnejši dijaki tudi brali hitreje in natančneje, a smo pri dokončnem sklepu previdni.

V zajetem vzorcu smo opazili, da prevladujejo dijaki z dobrim uspehom, tistih z ostalimi pa je občutno manj. Da bi dobili bolj verodostojen rezultat, bi morali poseči v vzorec in skušati oblikovati takšnega, kjer bi bilo enako število dijakov z različnimi uspehi. Šele potem bi lahko z večjo gotovostjo trdili, kako se giblje trend efektivne bralne hitrosti v povezavi z učnim uspehom.

7 PRILOGE

7.1 Anketni vprašalnik

ANKETA

RAZRED: _____ SPOL: Ž M
DATUM: _____ STAROST: _____
SMER IZOBRAŽEVANJA: _____
UČNI USPEH V ZADNJEM RAZREDU OSNOVNE ŠOLE: _____
UČNI USPEH V ZAKLJUČNIH LETNIKI V SREDNJI ŠOLI:
LETNIK: _____
LETNIK: _____
LETNIK: _____

1. Pri katerem predmetu porabiš za učenje največ časa?

2. Kako se učiš? Obkroži (možnih je več odgovorov).

- a) izpišem si pomembne podatke
- b) berem snov iz zvezka
- c) berem snov iz učbenika
- d) drugo: _____

3. Kako bereš, ko se učiš?(možnih je več odgovorov)

- a) glasno
- b) tiho
- c) berejo mi drugi
- č) sploh ne berem
- d) drugo: _____

4. Kdaj se učiš?

- a) učim se sproti
- b) zadnji dan pred testom ali spraševanjem
- c) takoj ko izvem za datum spraševanja ali testa
- d) v šoli zadnjih nekaj minut
- e) drugo: _____

5. Koliko časa povprečno porabiš za učenje?

- a) manj kot eno uro na dan
- b) eno do dve uri na dan
- c) več kot dve uri na dan
- d) drugo: _____

6. Koliko časa porabiš, da se naučiš snov za test ali spraševanje?

- a) en dan
- b) en teden
- c) eno uro
- d) drugo: _____

7. Kaj te najbolj moti med učenjem (možnih je več odgovorov)?

- a) neustrezni pogoji (hrup, neprimerna osvetlitev....)
- b) neznane besede v učbeniku, ki jih sploh ne razumem
- c) težko se zberem, misli mi uhajajo drugam
- d) strah, ker ne vem kako bom pisal test, kako se bom izkazal pri ustnem ocenjevanju
- e) pri učenju me nič ne moti, imam dobre pogoje
- f) drugo: _____

8. Kdo ti največkrat pomaga pri učenju?

- a) starši
- b) bratje ali sestre
- c) inštruktor
- d) pri učenju si pomagam sam
- e) drugo: _____

9. Naštej vsaj dve različni učni bralni strategiji (načina, kako se učiš):

10. Kako ocenjuješ svoj način učenja?

- a) popolnoma ustrezen
- b) ustrezen, a bi ga lahko še izboljšal
- c) pri učenju nisem uspešen
- d) drugo: _____

11. Kaj storite, da bi izboljšali svojo učinkovitost pri učenju?

- a) vadim branje in raziskujem nove učne strategije
- b) branju in učnim strategijam ne posvečam pozornosti
- c) drugo: _____

12. Kako bi ocenili pomen dobrega branja za učenje?

Obkrožite ustrezno število

- 1 – močno se ne strinjam
- 2 – ne strinjam se
- 3 – niti se ne strinjam niti se strinjam
- 4 – strinjam se
- 5 – močno se strinjam

a) hitreje kot bereš uspešnejši si	1	2	3	4	5
b) bralna spretnost ne vpliva na učni uspeh	1	2	3	4	5
c) zadovoljen sem s svojo bralno spretnostjo	1	2	3	4	5
d) rad bi boljše bral	1	2	3	4	5
e) branje je pomembno	1	2	3	4	5
f) z branjem bi izboljšal svoj uspeh	1	2	3	4	5
g) branje sprošča	1	2	3	4	5

13. Koliko knjig približno prebereš v enem šolskem letu (poleg knjig za domače branje)?

- a) 0
- b) manj kot 5
- c) več kot 5, toda manj kot 10
- d) nad 10

V naslednji nalogi Te prosimo, da tiho bereš odlomek, ki je na naslednji strani. Besedila najbrž ne boš mogel prebrati v celoti, ker bomo branje prekinili po dveh minutah. Prosim Te, da v trenutku, ko bo čas potekel, označiš mesto v besedilu, do koder si prebral (ni pomembno, če je to sredi povedi). Po branju sledi še nekaj vprašanj iz besedila.

Po branju besedila Te prosim, da rešiš vprašanja, ki sledijo.

ZLATOROG

Jezerska dolina in skalna Komna sta bili nekoč planinski raj. Tam so bivale bele žene, mila dobrosrčna bitja, ki se jih narod še danes s hvaležnostjo spominja. Prikazovale so se v dolini, pomagale siromakom v stiskah, posebno še ženam pri porodu; tak otrok je bil potem vse življenje pod posebno zaščito belih žen. Pastirje so učile spoznavati zdravilna zelišča in njih moči; ob golih skalnih robovih so prebujale k rasti močno sočno travo, da bi našla ubožčeva koza tu svojo pašo. Izogibale so se zahvalnosti dolincev; in če se je kdo drznil približati se preblizu visoki dolini, so ga odvrnile od nadaljnega pota z grozečimi gibi. Če je prišel še kdo pomotoma ali nalašč iz drznosti v bližino njih bivališč, so ga prisilili k vrnitvi kameni plazovi, nalivi ali toča, prihajajoča z gor.

Na steni, ki pada strmo v Soško dolino, so se pasle bele koze teh devic; če se jim je kdo približal, so spuščale nanj kamenje. Te koze je vodil Zlatorog, krasen kozel z zlatimi rogovi. Bele žene so ga naredile neranjivega. Če ga je strelec zadel, je iz njegove krvi, pa naj je kamorkoli padla, zrastle čudovito zelišče, imenovano čudežni balzam ali triglavska roža. Če je Zlatorog uporabil le en list tega zelišča, je takoj ozdravel, pa najsi ga je lovec zadel samo v srce. Njegovi zlati rogovi pa so bili ključ do zlata v gori Bogatino, ki ga čuva stoglavi zmaj.

Kjer se sekata Soča in Koritnica, je stala nekoč ob cesti v Trbiž krčma. Hči krčmaričina je imela mnogo snubcev, ljubila pa je le trentarskega lovca, sina slepe vdove. Ta mladenič je slovel daleč naokrog kot najboljši lovec, splošno se je govorilo o njem, da je pod zaščito belih žen. Poznal je vse steze in ni se mu bilo bati kamenih plazov. Neko pomlad so prišli na svojem potu v severne kraje zopet beneški kramarji in se ustavili v krčmi. Eden med njimi, mlad in bogat Lah, se je s sladkimi besedami dobričal domači hčeri; tudi z lepimi darili in skoparil. Zato sta se deklica in trentarski lovec sporekla in deklica mu je spodnesla, da so Lah odlična gospoda, ne pa takšni, kakor je on, ki pozna vsa bogastva gora, pa ji doslej pa ni prinesel niti triglavske rože, Lah pa ji je že ob prvem svidenju podaril biserno ogrlico. Nato je lovec togotno odgovoril: »Vem, kje je ključ do Bogatino, in če ga dobim, sem kralj v primeri s tvojimi kramarji, ki jim potem tabernaj, kakor hočeš.« Užaljen je zapustil krčmo in se nato sestal z Zelenim lovцем. Ta mož ni bil na ravno najboljšem glasu. Pripovedoval mu je mnogo o bogastvu v Bogatino in ga pregovoril, da sta šla še isti večer zalezovat Zlatoroga. Res sta mu prišla na sled, trentarski lovec ga je s strelom pogodil in potem sta sledila hudo ranjeni živali po ozki stezi, ki se je končevala pred strmo pečino. Tedaj zagleda trentarski lovec med snegom in ledom najlepše triglavske rože, med njimi tudi planike, ki je iz njih skuhal svoji materi zdravilo za oči. Mladenič se je spomnil uboge matere in že je hotel opustiti svoj namen, Zeleni lovec ga je začel zbadati s porogljivimi besedami in tako je šel lovec dalje po krvavi sledi. Zlatorog pa je med tem že pritekel do mesta, kjer so rasle krvavo rdeče triglavske rože in jih je nekaj uporabil. Dale so mu prejšnjo moč; skokoma se približa po ozki stezi trentarskemu lovcu; krasno zažari njegovo rogovje v sončni luči. Lovca zapusti ob tem pogledu mirna zavest: pred njim ponosni Zlatorog, ki se približuje v grozečem naskoku, pod nji brezdanja globina, zadaj nebotična stena: zavrti se mu v glavi in telebne v dolino. Drugo pomlad je priplavalo njegovo truplo pred krčmo. V roki je šopek triglavski rož.

In ko so poleti prišli pastirji zopet v jezersko dolino, so našli na mestu prejšnjega raj skalno pečevje; bele žene so kraj za vedno zapustile, z njimi so odšle tudi bele koze. Zlatorog je v svoji jezi popolnoma porušil in pokopal livade in še danes se v skalovju poznajo sledovi njegovih rogov. (Branja 1: 396)

14. Kje so bivale bele žene?

- a) v Jezerski dolini in skalni Komni
- b) na Triglavu
- c) v Trbižu
- d) v Soški dolini

15. Kaj so ob pomoči belih žena spoznavali pastirji?

- a) moč zdravilnih zelišč
- b) varne poti
- c) kje ležijo zakladi
- d) kje je najboljša paša

16. Zlatorog je vodil

- a) bele žene
- b) bele ovce
- c) bele koze
- d) črne ovce

17. Iz česa naj bi se dalo skuhati zdravilo za oči?

- a) planik
- b) vrtnic
- c) kamilic
- d) žajblja

18. Kje naj bi bil skrit zaklad?

- a) v Triglavu
- b) v Bogatinu
- c) v Korošici
- d) v Komni

7.2 Zbirne tabele rezultatov

7.2.1 Srednje poklicno izobraževanje

7.2.1.1 Prvi letnik, natakar

Dijak	Spol	Starost	Učni uspeh v OŠ	Vprašanje																		
				1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
1.	Ž	15	2	ANG, MAT	a	b	a	d	a	a, b	d	/	d	a	a-1 b-3 c-3 d-5 e-5 f-4 g-3	c	/	a	a	a	a	d
2.	Ž	15	3	NEM	b	b	b	a	a	c	b	/	c	b	a-4 b-1 c-5 d-1 e-3 f5	b	/	a	a	b	a	d
3.	Ž	15	3	ANG	b	b	b	a	a	c	d	/	b	a	a-4 b-5 c-4 d-4 e-5 f-4 g-3	b	/	a	a	a	a	d
4.	Ž	16	4	Družba	a	b	a	a	a	c	d	/	a	a	a-3 b-3 c-5 d-1 e-4 f-2 g-3	b	/	d	d	c	a	a
5.	Ž	15	2	Družba	a, b	a	b	c	a	a, b	d	/	b	a	a-1 b-5 c-5 d-1 e-5 f-2 g-3	b	/	a	a	c	a	a
6.	Ž	15	3	MAT	b, c	a	b	b	b	b, c	b	/	b	a	a-1 b-1 c-3 d-5 e-5 f-1 g-5	a	/	a	a	c	a	d
7.	Ž	15	3	MAT	a	b	b	b	a	c	e	/	b	a	a-1 b-3 c-4 d-4 e-5 f-3 g-3	b	/	a	a	c	a	d
8.	Ž	15	3	ANG	a, b	b	d	a	a	b, c	d	/	c	b	a-2 b-3 c-4 d-5 e-5 f-5 g-5	c	/	a	b	b	a	b
9.	M	17	3	NEM	b	b	d	a	a	c	e	/	b	b	a1 b-3 c-1 d-5 e-5 f-5 g-3	a	/	a	a	c	a	d
10.	M	15	2	ANG	b	a	c	a	d	a, b	c	/	b	b	a-4 b-2 c-5 d-2 e-5 f-3 g-3	b	/	d	a	a	a	b
11.	M	16	3	MAT	a, b	a	e	a	d	a, b	e	/	b	b	a-5 b-3 c-3 d-5 e-5 f-4 g-1	a	/	d	c	b	b	a
12.	M	15	3	GOP	b	b	b	d	d	a, b, c, d	d	/	a	a	a-1 b-5 c-5 d-1 e-5 f-5 g-1	a	/	b	a	b	b	a
13.	M	17	3	GOP	b	b	b	a	c	a, c	d	/	b	a	a-1 b-1 c-4 d-5 e-5 f-2 g-4	a	/	a	a	d	a	d
14.	M	16	3	Tuji jeziki	b	d	e	a	a	c	d	/	b	a	a-5 b-5 c-2 d-5 e-5 f-3 g-2	b	/	d	c	a	a	d
15.	M	15	2	GOP	a	a, b	d	a	a	c	a	/	a	b	a-5 b-1 c-5 d-2 e-5 f-5 g-3	b	/	a	d	a	a	d

7.2.1.2 Tretji letnik, natakar

					Vprašanje																		
Dijak	Spol	Starost	Učni uspeh v OŠ	Učni uspeh v SŠ	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
1.	M	18	2	1. letnik: 3, 2. letnik: 3	ANG	b	a, b	b	a	a	b	d	/	b	a	a-2 b-1 v-4 d-5 e-5 f-5 g-5	c	/	a	a	b	a	b
2.	M	17	3	1. letnik: 3, 2. letnik: 3	HRP	a	b	b	a	a	e	d	/	b	a	a-3 b-4 c-3 d-4 e-5	b	/	a	a	b	a	b
3.	Ž	18	2	1. letnik: 3, 2. letnik: 3	Strežba	b	a, b	d	a	a	c	d	/	b	a	/	a	/	a	a	a	a	b
4.	M	19	3	1. letnik: 2, 2. letnik: 3	ANG	a	b	d	b	a	a	d	/	b	a	a-2 b-3 c-4 d-5 e-3 f-4 g-5	b	/	a	a	c	a	a
5.	Ž	20	2	1. letnik: 3, 2. letnik: 3	GOP	b	a	b	b	a	a, d	d	/	b	a	a-4 b-3 c-4 d-3 e-2 f-4 g-5	b	/	a	a	a	a	b
6.	M	18	3	1. letnik: 3, 2. letnik: 3	Tuji jeziki	b, c	b	a	b	a	a, c	d	/	b	/	a-1 b-4 c-3 d-5 e-5 f-3 g-4	/	/	a	a	c	a	b
7.	Ž	/	2	1. letnik: 2, 2. letnik: 2	SLO, GOP	a	a	c	b	b	c, d	d	/	b	a	a-3 b-2 c-4 d-2 e-5 f-3 g-2	a	/	a	a	a	a	a
8.	Ž	17	2	1. letnik: 3, 2. letnik: 3	SLO	b	a	b	b	a	a	d	/	b	a	a-3 b-5 c-4 d-2 e-3 f-3 g-2	b	/	a	a	a	a	b
9.	Ž	18	3	1. letnik: 4, 2. letnik: 4	PP, SLO	a	b	b	b	a	a, b	d	/	b	b	a-1b-3 c-3 d-4 e/ f-2 g-4	d	/	a	a	c	a	a
10.	M	17	2	1. letnik: , 2. letnik: 2	Tuji jeziki	b	b	a	b	a	c	d	/	b	a	a-3 b-3 c-3 d-4 e-3 f-3 g-2	b	/	c	a	c	a	b
11.	M	17	3	1. letnik: 2, 2. letnik: 3	HRP	b	a	b	d	d	a	e	/	b	a	a-4 b-4 c-4 d-3 e-5 f-5 g-5	c	/	a	a	c	a	/

7.2.2 Srednje strokovno izobraževanje

7.2.2.1 Prvi letnik, gostinski tehnik

				Vprašanje																		
Dijak	Spol	Starost	Učni uspeh v OŠ	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
1.	M	15	3	ANG	c	a	e	b	a	c	d	/	/	c	a-2 b-1 c-4 d-1 e-5 f-3 g-3	b	/	a	a	c	a	b
2.	M	14	3	ANG	c	a	b	a	a	b	d	/	b	a	a-2 b-1c-4 d-4 e-4 f-4 g-2	b	/	a	d	a	a	b
3.	Ž	16	3	ANG	a	a	b	b	a	c	b	/	b	a	a-1 b-1 c-3 d-4 e-5 f-5 g-4	b	/	d	b	c	a	b
4.	Ž	/	4	MAT	a	a	c	b	a	a, c	d	/	b	a	a-3 b-2 c-3 d-4 e-5 f-3 g-2	b	/	a	a	c	a	b
5.	M	16	3	Tuji jeziki	a	b	b	a	c	a, c	e	/	b	a	a-3 b-1 c-5 d-3 e-5 f-3 g-4	b	/	a	a	a	a	b
6.	M	15	3	Tuji jeziki	c	a	b	a	d	c	d	/	b	a	a-3 b-4 c-4 d-5 e-5 f-3 g-2	a	/	a	a	c	a	b
7.	M	15	4	ANG	c	a	b	a	c	c	d	/	b	a	e-2 b-4 c-5 d-2 e-3 f-1 g-1	b	/	a	a	a	a	b
8.	M	15	3	Tuji jeziki	c	a	b	c	a	c	a	/	b	b	a-4 b-3 c-3 d-5 e-4 f-4 g-1	b	/	a	a	c	a	a
9.	M	15	3	MAT	a	b	a	b	a	c	d	/	b	b	a-4 b-5 c-4 d-4 e-5 f-3 g-2	a	/	a	a	a	a	b
10.	Ž	/	4	ANG	a	a	b	b	a	c	d	/	b	b	a-4 b-4 c-4 d-2 e-5 f-1 g-1	b	/	a	c	c	a	d
11.	M	15	4	SLO	a	b	b	a	a	e	d	/	b	a	a-1b-3 c-4 d-2 e-5 f-4 g-3	b	/	a	a	c	a	b
12.	M	15	3	Tuji jeziki	b, c	b	c	b	a	e	b	/	b	a	a-3 b-3 c-4 d-5 e-5 f-3 g-2	c	/	a	a	c	a	b
13.	M	15	3	ANG	a	a, b	e	d	d	c	d	/	b	a	a-4 b-3 c-5 d-2 e-5 f-4 g-3	a	/	a	b	c	a	a
14.	M	14	3	KEM	d	b	c	a	c	e	d	/	b	c	a-3 b-1 c-5 d-2 e-1 f-1 g-1	c	/	a	d	b	a	b
15.	M	15	3	ANG	a	b	b	a	a	c	d	/	b	c	a-3 b-3 c-5 d-2 e-3 f-1 g-1	b	/	a	a	c	a	b
16.	M	15	3	KEM	b, c	b	a	b	a	c	d	/	b	b	a-1 b-4 c-4 d-3 e-5 f-5 g-5	b	/	a	d	a	a	d
17.	M	15	4	SLO	b, c	b	c	a	a	a, c	d	/	a	a	a-2 b-2 c-4 d-5 e-5 f-4 g-2	b	/	a	a	a	c	b
18.	Ž	15	4	SLO	a, b	a, b	b	b	b	a, c	d	/	b	b	a-2 b-1 c-3 d-5 e-5 f-4 g-4	b	/	a	a	c	a	b
19.	M	15	4	NEM	c	b	b	b	a	b	d	/	b	a	a-1 b-5 c-5 d-5 e-4 f-4 g-1	b	/	c	a	c	a	b
20.	M	15	4	Tuji jeziki	a, b	a, b	a	b	a	a, c	d	/	b	a	a-5 b-1 c-4 d-4 e-5 f-5 g-4	a	/	a	a	a	a	b
21.	M	15	4	SLO	a	b	b	a	c	a, c	d	/	b	c	a-1 b-4 c-5 d-1 e-5 f-3 g-1	b	/	d	a	b	a	a

22.	Ž	15	4	MAT	b	a	b	a	b	c	b	/	a	a	a-1 b-1 c-4 d-5 e-5 f-5 g-4	b	/	a	a	a	a	b
23.	Ž	15	4	KEM	b, c	b	b	a	c	c	d	/	b	b	a-5 b-4 c-3 d-3 e-4 f-2 g-1	b	/	a	c	c	a	a
24.	M	15	3	NEM	b	b	c	a	b	c	d	/	b	b	a-3 b-1 c-3 d-4 e-5 f-3 g-1	c	/	a	a	c	a	a
25.	M	15	3	NEM	a	a	c	a	d	c, d	b	/	b	a	a-4 b-4 c-5 d-5 e-5 f-5 g-5	a	/	a	a	a	a	b
26.	M	15	3	KEM	d	b	b	b	d	a, c	b	/	b	a	a-2 b-4 c-5 d-5 e-4 f-3 g-2	b	/	a	a	a	a	a
27.	M	15	3	Tuji jeziki	a	a	e	a	b	c	d	/	b	c	a-1 b-1 c-3 d-5 e-5 f-5 g-5	c	/	a	c	c	a	b
28.	Ž	15	3	NEM	a	b	a	b	b	c	d	/	c	a	a-1 b-5 c-5 d-1 e-4 f-3 g-4	c	/	a	a	c	a	a
29.	M	15	5	SLO	a	b	c	a	a	e	a	/	b	a	a-2 b-2 c-4 d-4 e-5 f-3 g-1	c	/	a	a	c	a	b

7.2.2.2 Četrti letnik, gostinski tehnik

					Vprašanje																		
Dijak	Spol	Starost	Učni uspeh v OŠ	Učni uspeh v SŠ	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
1.	Ž	18	3	1. letnik 3, 2. letnik 3, 3. letnik 4	Tuji jeziki	a, b, c	a	b	b	d	a, b	d	/	b	c	a-1 b-4 c-4 d-2 e-4 f-1 g-3	a	/	a	a	a	a	b
2.	Ž	18	4	1. letnik 4, 2. letnik 3, 3. letnik 3	Prehrana	a, b, c	a	b	d	d	c	d	/	b	b	a-3 b-1 c-4 d-5 e-4 f-3 g-5	d	/	a	b	c	a	b
3.	Ž	18	3	1. letnik 4, 2. letnik 3, 3. letnik 3	Prehrana	a, b, c	b	b	b	d	c	d	/	b	b	a-2 b-3 c-3 d-2 e-4 f-4 g-1	a	/	a	a	c	a	b
4.	Ž	18	3	1. letnik 3, 2. letnik 4, 3. letnik 3	ANG, MAT	a, b	a, b	b	a	b	c, d	d	/	b	a	a-4 b-1 c-4 d-4 e-5 f-5 g-5	b	/	a	a	a	a	b
5.	Ž	18	3	1. letnik 2, 2. letnik 3, 3. letnik 3	ANG	a, b, c	a, b	b	d	a	c	d	/	b	c	a-3 b-3 c-4 d-4 e-5 f-3 g-5	b	/	a	d	a	a	b
6.	Ž	18	4	1. letnik 4, 2. letnik 3, 3. letnik 3	Tuji jeziki	a, b, d	a	b	b	a	c, d	d	/	b	c	a-1 b-3 c-3 d-4 e-4 f-3 g-5	d	/	a	a	b	a	b
7.	Ž	18	4	1. letnik 4, 2. letnik 3, 3. letnik 3	Prehrana	a, b	b	b	b	d	c	d	/	b	b	a-3 b-2 c-4 d-4 e-4 f-4 g-3	c	/	a	a	c	a	b
8.	M	18	3	1. letnik 3, 2. letnik 3, 3. letnik 3	/	b	a	b	a	a	a, b	d	/	b	a	a-4 b-1 c-4 d-5 e-5 f-4 g-5	c	/	a	a	c	a	b
9.	M	19	3	1. letnik 2, 2. letnik 3, 3. letnik 2	ANG	b	a	b	d	a	c	d	/	b	c	a-2 b-4 c-2 d-4 e-4 f-4 g-3	b	/	a	a	c	a	b
10.	M	20	3	1. letnik 3, 2. letnik 2, 3. letnik 2	OEG	a, b, d	a, d	b	d	d	a, c	e	/	d	c	a-1 b-3 c-5 d-1 e-5 f-3 g-3	b	/	a	a	c	a	b
11.	M	18	4	1. letnik 4, 2. letnik 4, 3. letnik 4	OEG, SLO	b	a, b	c	b	a	d	b	/	b	a	a-2 b-4 c-5 d-3 e-4 f-4 g-4	b	/	a	a	c	d	b
12.	M	18	3	1. letnik 3, 2. letnik 3, 3. letnik 4	ANG, SLO	b	a, b	b	a	a	c, d	b	/	b	a	a-1 b-4 c-5 d-1 e-4 f-3 g-2	b	/	a	a	c	c	b
13.	M	18	3	1. letnik 2, 2. letnik 3, 3. letnik 2	Prehrana	b, d	a, b	b	a	a	c	e	/	b	a	a-3 b-1 c-3 d-4 e-5 f-4 c-3	b	/	a	a	a	a	b
14.	M	18	2	1. letnik 2, 2. letnik 2, 3. letnik 2	HRP	d	b	b	b	c	c	d	/	b	b	a-1 b-3 c-4 d-3 e-5 f-4 g-1	a	/	b	a	b	a	b
15.	M	18	3	1. letnik 2, 2. letnik 3, 3. letnik 2	ANG, MAT	b, c	b	b	b	a	c	d	/	c	b	a-1 b-3 c-3 d-5 e-5 f-3 g-1	b	/	a	a	b	a	b
16.	M	19	3	1. letnik 3, 2. letnik 2, 3. letnik 2	SLO	b	a, b	b	a	a	c	d	/	c	b	a-1 b-1 c-4 d-2 e-5 f-4 g-2	b	/	a	a	c	c	a
17.	M	18	3	1. letnik 3, 2. letnik 3, 3. letnik 2	OEG	a, b, d	d	b	d	c	a, c	e	/	b	c	a-1 b-3 c-5 d-2 e-3 f-3 g-1	a	/	a	a	c	a	a
18.	M	18	3	1. letnik 4, 2. letnik 3, 3. letnik 2	OEG	b	b	a	a	a	c	d	/	b	b	a-2 b-2 c-3 d-4 e-4 f-2 g-1	b	/	a	a	c	a	a
19.	M	18	4	1. letnik 3, 2. letnik 3, 3. letnik 3	Prehrana	b	b	d	d	c	a	d	/	b	b	a-3 b-2 c-4 d-5 e-4 f-4 g-4	b	/	a	a	b	a	b
20.	M	18	2	1. letnik 2, 2. letnik 2, 3. letnik 2	SLO	b, c	a, b	b	a	a	b, c	d	/	b	b	a-1 b-1 c-1 d-5 e-5 f-5 g-3	a	/	a	a	c	a	d

8 LITERATURA

Bešter in ostali 2000: *Na pragu besedila 1. Učbenik za slovenski jezik v 1. letniku gimnazij, strokovnih in tehniških šol*. Ljubljana: Rokus, 2000.

Tony **Buzan** 2004: *Delaj z glavo*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2004.

Meta **Grosman** 2006: *Razsežnosti branja: za boljšo bralno pismenost*. Ljubljana: Karantanija, 2006.

Metka **Kordigel** 2002: *Evalvacija funkcionalne pismenosti učencev ob koncu prvega triletja devetletne osnovne šole v primerjavi s funkcionalno pismenostjo učencev drugega razreda osemletne osnovne šole*. Vir: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/evalvacija/2002/metka_kordigel.pdf; 20. 12. 2006.

Sonja **Pečjak** in Minka Gradišar 1990: *Razvijanje bralnih sposobnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1990.

Sonja **Pečjak** 1993: *Kako do boljšega branja*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1993.

Sonja **Pečjak** 1999: *Osnove psihologije branja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1999.

Sonja **Pečjak** in Ana **Gradišar** 2002: *Bralne učne strategije*. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2002.

Martina **Picek** 1996/1997: *Povezava med bralnimi sposobnostmi in sporočanjскими zmožnostmi učencev 5. razreda OŠ Bršljin*. Jezik in slovstvo 1996/1997.

Katalog znanja – slovenščina, 1998. Srednje poklicno izobraževanje, šolski sistem. Vir: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/spSLO_KZss.htm; 15. 1. 2007.

Katalog znanja – slovenščina, 1998. Srednje strokovno izobraževanje. Vir: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2004/programi/noviKZ/st_SLO_KZ490.htm; 15. 1. 2007.

Kreativno in učinkovito branje. Vir: <http://www.afi3.com/portal/index.php?cid=74>; 18. 12. 2006.

Nacionalna strategija za razvoj pismenosti 2005 – osnutek. Vir: <http://pismenost.acs.si/datoteke/komisija/strategija.pdf>; 18. 12. 2006.

Poročilo o rezultatih evalvacijskih študij, zaključenih do konca leta 2004. - sprejeto korespondenčno, dne 22. 4. 2005. Vir: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/evalvacija/pdf/SE_porocilo_2004.pdf; 17. 12. 2006.

Posodobitev sedaj veljavnega učnega načrta za slovenski jezik za osemletko 1999. Priloga k sedaj veljavnemu učnemu načrtu. Vir: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/evalvacija/pdf/slov_jt.pdf; 17. 12. 2006.

Program življenja in dela osnovne šole. 2. zvezek. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1984.

Učni načrt za slovenščino v devetletni osnovni šoli, 1998. Vir: http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osnovnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/obvezni_predmeti_v_devetletni_osnovni_soli/; 12. 11. 2006